

BUGU

Dil ve Eğitim Dergisi

www.bugudergisi.com

E-ISSN: 2717-8137

Araştırma Makalesi

BUGU
Journal of Language and Education

3/4, 275-324

Makale Geliş Tarihi: 23.11.2022

TÜRKİYE

Makale Kabul Tarihi: 05.12.2022

Alyılmaz, C. ve Alyılmaz, S. (2022). İbrahim Koca ve Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa nüshası üzerine. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 3(4), 275-324. <http://dx.doi.org/10.46321/bugu.104>

İBRAHİM KOCA VE DEDE KORKUT OĞUZNAMELERİ'NİN BURSA NÜSHASI ÜZERİNE

Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ

Bursa Uludağ Üniversitesi calyilmaz@gmail.com ORCID

Prof. Dr. Semra ALYILMAZ

Bursa Uludağ Üniversitesi semraalyilmaz@uludag.edu.tr ORCID

Öz

Türk dilinin, edebiyatının, tarihinin ve kültürünün yazılı kaynaklarından söz edildiğinde akla gelen eserlerden biri hiç kuşkusuz ki Dede Korkut Oğuznameleri'dir. Dede Korkut Destanları, Dede Korkut Hikâyeleri, Dede Korkut Soylamaları vb. adlarla da anılan Dede Korkut Oğuznameleri, hem geçmişte hem de günümüzde bütün Türk dünyasında en fazla okunan ve bilinen eserlerden biri olmuştur. Bunda Dede Korkut Oğuznameleri'nin etnik ve kültürel kimliğin (Türklüğün, Türk kimliğinin ve Türk kültürünün) korunmasında ve gelecek kuşaklara aktarılmasında son derece etkili bir araç olarak kullanılmasının rolü büyüktür.

Dede Korkut Oğuznameleri'nin 2022 yılına kadar Dresden, Vatikan, Ankara ve Günbed yazmalarının / nüshalarının olduğu bilinmektedir. Oysa 2018 yılında din görevlisi Sait COŞAR tarafından Bursa'nın Nilüfer ilçesinin Fadıllı mahallesinden temin edilerek İbrahim KOCA'ya hediye edilen ve İbrahim KOCA tarafından da Bursa Büyükşehir Belediyesinin kurduğu Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesine bağışlanan, 2019 yılından beri de belirtilen müzede sergilenen Dede Korkut Oğuznameleri'ne ait eser, 2022 yılına kadar bilim dünyasının dikkatini çekmemiştir. Eserin varlığından bilim dünyasını Ersen ERSOY haberdar etmiş; Saadettin ÖZÇELİK de TDK tarafından yayımlanan *Türk Dili* dergisinde bir tanıtım yazısı yayımlamıştır.

Bu makalede önce Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa Nüshası'nı Bursa Büyükşehir Belediyesine bağışlayan koleksiyoner, kültür ve sanat erbabı, iş adamı İbrahim KOCA hakkında bilgi verilmekte sonra da Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa Nüshası ve bu nüshanın kaynağı hakkında bölgede tarafımızdan yapılan araştırma ve incelemelere yer verilmektedir.

Anahtar Sözcükler: İbrahim KOCA, Dede Korkut Oğuznameleri, Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa Nüshası, Nilüfer / Fadıllı, Bursa Büyükşehir Belediyesi Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesi.

BUGU Dil ve Eğitim Dergisi, 3(4), 2022, 275-324, TÜRKİYE

ABOUT İBRAHİM KOCA AND DEDE QORQUD OGHUZNAMAS'S BURSA MANUSCRIPT

Abstract

When the written sources of the Turkish language, literature, history, and culture are mentioned, one of the works that come to mind is undoubtedly the Dede Qorqud Oghuznamas. Dede Qorqud Epics, Dede Qorqud Stories, etc. which are also known by other names of Dede Qorqud Oghuznamas, have been one of the most widely read and known works both in the past and today in the whole Turkish world. In this respect, the use of Dede Qorqud Oghuznamas as a highly effective tool in the preservation of ethnic and cultural identity (Turkishness, Turkish identity, and Turkish culture) and transferring it to future generations has a great role.

It is known that there are manuscripts of Dede Qorqud Oghuznamas in Dresden, Vatican, Ankara, and Günbed until 2022. However, a manuscript of Dede Qorqud Oghuznamas, which was obtained from the Fadıllı neighbourhood of Bursa's Nilüfer district in 2018 by a religious officer named Sait COŞAR, was given as a gift to İbrahim KOCA, and then the work was donated to the Muradiye Quran and Manuscripts Museum established by the Bursa Metropolitan Municipality, and has been exhibited in the specified museum since 2019. The work of Dede Qorqud Oghuznamas hadn't attracted the attention of the scientific world until 2022. Ersen ERSOY informed the scientific world of the existence of the work; Saadettin ÖZÇELİK also published an introductory article in *Türk Dili* journal published by TDK.

In this article, firstly, information is given about the collector, culture, and art connoisseur, businessman İbrahim KOCA, who donated the Bursa Manuscript of Dede Qorqud Oghuznamas to Bursa Metropolitan Municipality. Then, the Bursa Manuscript of the Dede Qorqud Oghuznamas and the research and examinations made by us in the region about the source of this manuscript is mentioned.

Keywords: İbrahim KOCA, Dede Qorqud Oghuznamas, Bursa Manuscript of the Dede Qorqud Oghuznamas, Nilüfer / Fadıllı, Bursa Metropolitan Municipality Muradiye Quran and Manuscripts Museum.

1. İbrahim KOCA

• İbrahim Koca'nın Öz Geçmişi

İbrahim KOCA, 12.12.1968 tarihinde Bursa'da dünyaya gelir. Babası İsmail Bey; annesi Sevim Hanım'dır.¹

KOCA, ilkokulu 1975 yılında Emek İlkokulunda; ortaokulu 1978 yılında Bursa İmam-Hatip Ortaokulunda tamamlar.

KOCA, lise öğrenimini 1981 yılında yarıda bırakarak iş hayatına atılır.

Ustası Recep Şinasi ÇELİKKOL'un yanında antika dükkânında (Karagöz Antique Shop) çırak olarak işe giren İbrahim KOCA, burada erken yaşlarda güzel sanatlara, el sanatlarına ve edebiyata ilgi duymaya başlar.

KOCA, bir yandan Bursa'da Aynalı Çarşısı'nda antik, hediyelik ve otantik eşya satarken diğer yandan Ustası Recep Şinasi ÇELİKKOL ile birlikte gölge oyunu (Karagöz ile Hacivat) gösterileri yapar.

Foto 1: İbrahim KOCA'nın ustası Recep Şinasi ÇELİKKOL ile birlikte çekilmiş görüntüsü
(Foto: C. ALYILMAZ)

¹ KOCA ailesinin büyükleri 1932 yılında Bulgaristan'ın Kırcaali bölgesinden İzmit'e; İzmit'ten de Bursa'ya göç etmişlerdir.

İbrahim KOCA, 1988-1989 yılları arasında Denizli’de ve Balıkesir’de (Edremit’te) askerlik görevini yerine getirir.

KOCA, 08.08.1993 tarihinde Selime Hanım ile evlenir. Bu evlilikten 08 Mart 1995 tarihinde Anıl adını koydukları oğulları dünyaya gelir.²

2000 yılında Aynalı Çarşı’da yeni bir dükkân kiralayarak kendi iş yerini (Hacivat Antique Tuhafiye) açan KOCA, geleneksel Türk sanatlarıyla, el yazması eserlerle, özellikle de Bursa iğne oylarıyla daha yakından ilgilenmeye başlar.

İbrahim KOCA, işine gösterdiği ilgi sonucunda yurt içinden ve yurt dışından (özellikle de Avrupa ülkelerinden ve Japonya’dan) gelen pek çok ticaret, sanat, bilim ve kültür erbabıyla dostluklar kurar; bu sayede de yurt içinde ve yurt dışında pek çok sergiye davet edilir.

İbrahim KOCA, Dede Korkut Oğuznameleri’nin Bursa Nüshası’nın gün ışığına çıkmasına vesile olduğu ve bu eseri Türk milletinin ve bilim dünyasının istifade etmesi amacıyla Bursa Büyükşehir Belediyesi Muradiye Kuran ve El Yazmaları Müzesine bağışladığı için Valeh HACILAR Uluslararası Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Vakfı tarafından 2022 Yılı Türk Dünyası Hizmet Ödülü’ne layık görülür.

Hâlen Bursa’da yaşayan İbrahim KOCA, İngilizce, Almanca ve İtalyanca bilmektedir.

Foto 2: İbrahim KOCA'nın layık görüldüğü 2022 Yılı "Türk Dünyası Hizmet Ödülü" belgesinin görüntüsü

² Bursa Uludağ Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Tekstil Mühendisliği Bölümü mezunu olan Anıl KOCA, hâlen Bursa’da Kapalı Çarşı’daki (Aynalı Çarşı No: 3) işletmeciliğini yaptıkları Hacivat Antique Tuhafiye’de babasıyla birlikte çalışmaktadır.

Foto 3: İbrahim KOCA'nın oğlu Anıl ile birlikte çekilmiş görüntüsü (Foto: C. ALYILMAZ)

Foto 4: KOCA, koleksiyonunda bulunan bir sanat eserini gösterirken (Foto: C. ALYILMAZ)

*Foto 5: KOCA, Japon dostlarıyla iğne oylarıyla ilgili araştırmalar yaparken
(Foto: C. ALYILMAZ)*

Foto 6: KOCA'nın ALYILMAZ'larla birlikte çekilmiş bir fotoğrafı (Foto: A. TEPEHAN)

• İbrahim KOCA'nın Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa Nüshası'yla İlgisi:

İbrahim KOCA, hem işinin gereği hem de yakından ilgi duyduğu için kendisine getirilen / ulaştırılan önemli gördüğü eserleri özel arşivinde bir araya getirir. 2018 yılında onun el yazması eserlere olan ilgisini bilen; [kardeşi İsmail (Ali) vasıtasıyla tanıdığı ve dost oldukları] Fadıllı Camisi din görevlisi Mehmet Sait COŞAR³ tarafından kendisine el yazması bir eser hediye edilir.

*Foto 7: Mehmet Sait COŞAR'ın Cengiz ALYILMAZ ile birlikte çekilmiş bir fotoğrafı
(Foto: İbrahim KOCA)*

KOCA, eseri aldığı anda çok heyecanlanır ve sevinir. Çünkü eser Dede Korkut Oğuznameleri'nin bir nüshasıdır. Eseri kendisine hediye eden Mehmet Sait COŞAR Hoca da bunun Dede Korkut Kitabı'nın bir nüshası olduğunu; baş ve son taraflarında bir iki eksik sayfanın bulunduğunu söyler. Türk kültürünün, dilinin ve tarihinin kaynaklarına büyük ilgi duyan, ortaokul yıllarındayken Dede Korkut Oğuznameleri'ni okuyup hayran olan KOCA, esere özel bir ihtimam gösterir ve eseri zarar görmeyecek şekilde muhafaza eder.

³ Ağrı ili Patnos ilçesi 1968 yılı doğumlu Mehmet Sait COŞAR, hâlen Kavaklı Camisi'nde (Millet Mahallesi, 8. Menekşe Sokak No:7, Yıldırım, Bursa) görev yapmaktadır.

Foto 10: İbrahim KOCA'ya Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesine bağışlamış olduğu eserlerden dolayı Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Alinur AKTAŞ tarafından verilen teşekkür belgesinin görüntüsü

Foto 11: İbrahim KOCA'nın Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesine bağışlamış olduğu kitapların bulunduğu odalardan birinde çekilmiş görüntüsü (Foto: C. ALYILMAZ)

İbrahim KOCA tarafından Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesine bağışlanan Dede Korkut Oğuznameleri'yle ilgili eser, müzenin açıldığı tarihten itibaren müzede sergilenmeye başlar ve eserin sergilendiği yerde İbrahim KOCA tarafından bağışlanmış olduğu da belirtilir:

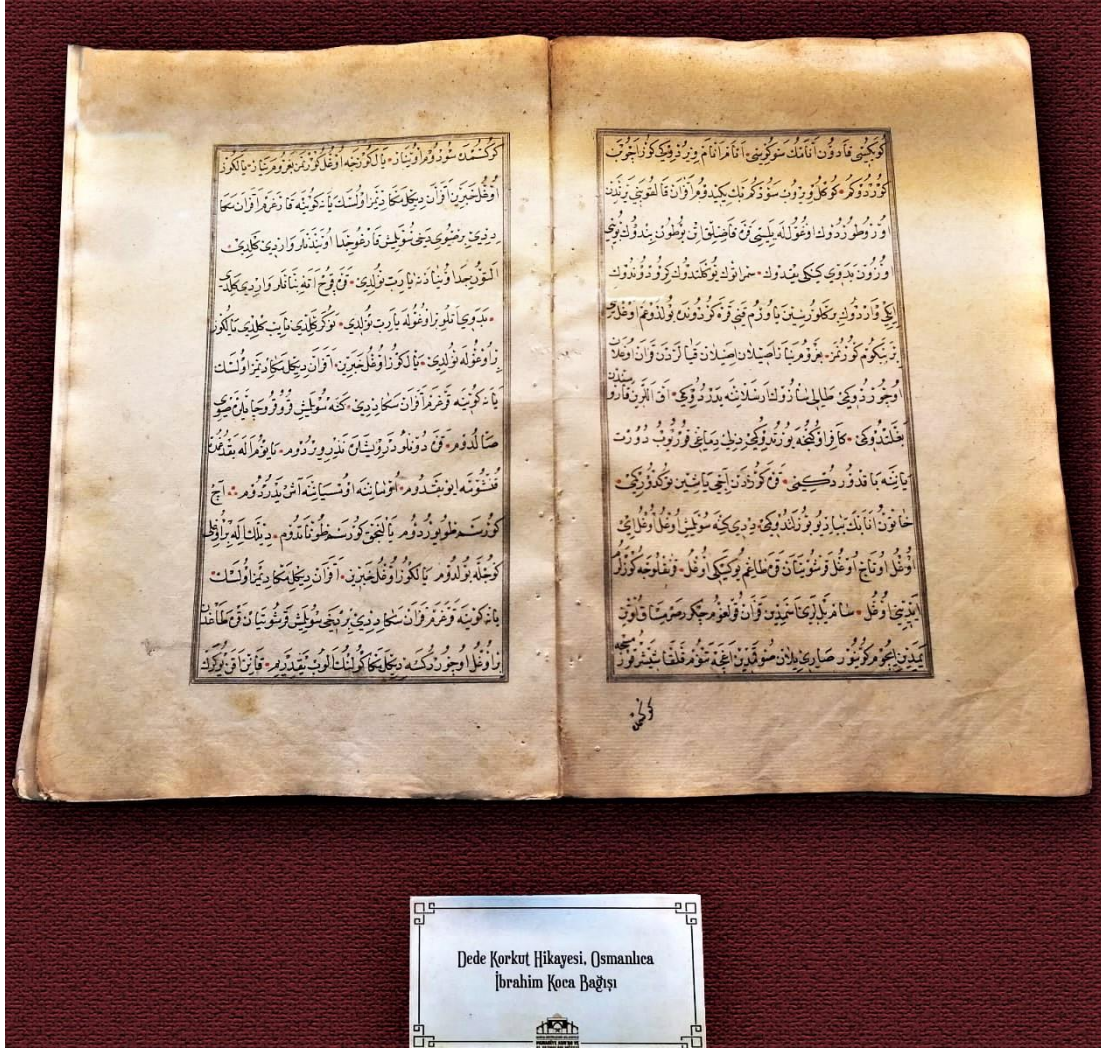

Foto 12: Eserin sergilendiği yerdeki görüntüsü (Foto: Mehmet TEZCAN)

Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa'daki nüshasından bilim dünyasını Dumlupınar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ersen ERSOY, 28 Şubat 2022 tarihinde sosyal medyada eserle ilgili olarak paylaştığı birkaç sayfanın görüntüsüyle haberdar eder. ERSOY'u eserden haberdar eden ise arkadaşı olan ve tarihî eserlere büyük ilgi duyan Mehmet YAYLA'dır.⁴ Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesini ziyaret eden YAYLA'nın dikkatini vitrinde duran Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa Nüshası çekince arkadaşı Prof. Dr. Ersen ERSOY'u arar ve onu haberdar eder. ERSOY da bunun üzerine Kütahya Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğüyle temas kurup eserin bir kopyasının Bursa Büyükşehir Belediyesinden temin edilmesini ister. Bursa Büyükşehir

⁴ Mehmet YAYLA, Biga'da İÇDAŞ Çelik, Enerji, Tersane ve Ulaşım Sanayi Anonim Şirketine çevre mühendisi olarak görev yapmaktadır.

Belediyesi yetkilileri eserin yüksek çözünürlüklü PDF'sini yaparak Kütahya Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğüne iletir. Prof. Dr. Ersen ERSOY da eserin PDF'sine bu sayede sahip olur ve eser hakkında kamuoyunda ve bilim çevrelerinde açıklamalarda bulunmaya başlar.

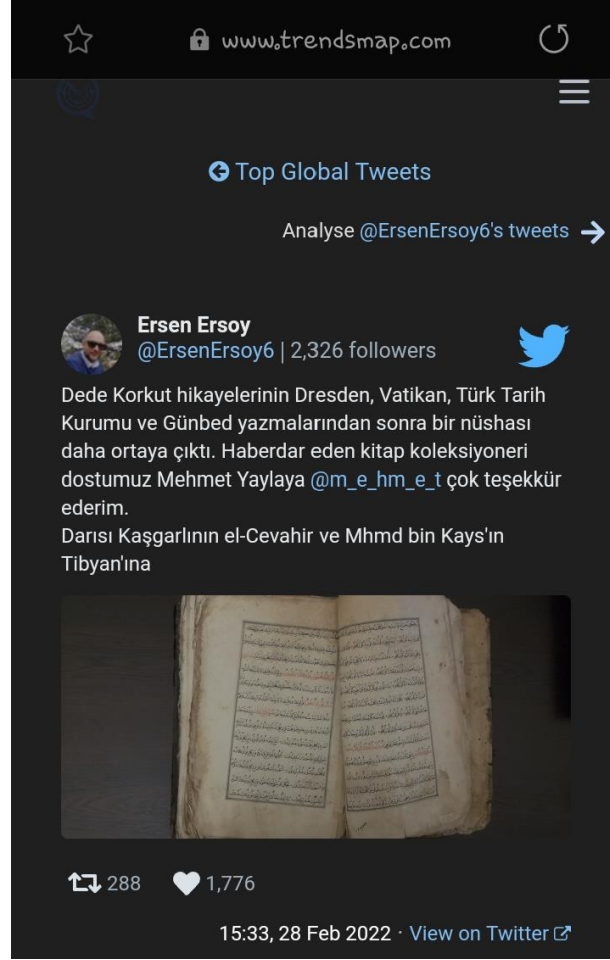

Foto 13: Prof. Dr. Ersen ERSOY'un paylaşımının ekran görüntüsü

Eserle ilgili olarak eserin başışçısı olan İbrahim KOCA ile birlikte Bursa Büyükşehir Belediyesindeki yetkilileri ziyaret ettiğimiz 23.11.2022 tarihine kadar hiçbir bilim insanının gelip de eser üzerinde bizzat inceleme yapmadığını öğrendiğimizde doğrusu şaşkınlığımızı saklayamadık.⁵ Eserin başışçısı olan İbrahim KOCA ile eserle ilgili ön inceleme yapma talebimizi yetkililere iletildiğimizde memnuniyetle kabul ettiler ve bizlere yardımcı oldular.⁶

⁵ Basın-yayın organlarına açıklama yapanlar arasında yer almamış olsa da Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Başkanı Prof. Dr. Hasan Basri ÖCALAN'ın eseri yerinde gördüğünü ve müze yetkililerinden eser hakkında bilgi edindiğini belirtmek isteriz.

⁶ Eseri görmemize ve bu makaleyi yazmamıza vesile olan İbrahim KOCA'ya, eseri güzel bir şekilde muhafaza ettikleri, bizlere gösterdikleri için de Bursa Büyükşehir Belediyesi yetkilileri Hüseyin BURAN'a, Nazım Enes ALTAN'a ve Şaban DUMAN'a çok teşekkür ederiz.

Foto 14: Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa Nüshası'nın bağışçısı İbrahim KOCA'nın C. ALYILMAZ ile birlikte eserin bulunduğu Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesinde çekilmiş bir görüntüsü (Foto: Semra ALYILMAZ)

Foto 15: İbrahim KOCA'nın Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesi yetkilisi Şaban DUMAN ile çekilmiş bir görüntüsü (Foto: Semra ALYILMAZ)

2. Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa Nüshası Üzerine:

Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa Nüshası ile ilgili bazı bilgileri bundan sonra yapılacak olan çalışmalara ışık tutması bakımından sistematik bir şekilde dikkatlere sunmak yararlı olacaktır:⁷

• **Eserin bulunduğu ve korunduğu yer:** Eser, Bursa'nın Nilüfer ilçesine bağlı Fadıllı mahallesinden temin edilmiştir.

Foto 16: Türkiye Atlası'nda Bursa'nın yerini gösteren haritanın görüntüsü
(Harita: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b0/Bursa_in_Turkey.svg)

Foto 17: Fadıllı'nın yerini gösteren haritanın görüntüsü
(Harita: <https://tr.pinterest.com/pin/90142430018877770/>)

⁷ Eser hakkında bilgi verilirken Semra ALYILMAZ tarafından 2011 yılında yayımlanan *Risâle-i Müze-düzlük (İnceleme - Metin - Dizin)* adlı eserin sisteminde ve konuyla ilgili diğer kaynaklardan (Bilgin, 2013, s. 369-373; Babaarslan, 2016, s. 1-18) yararlanılmıştır.

Eserin bulunduğu yer:

Bursa'nın güneybatısında, Nilüfer ilçesine 32 km, şehir merkezine 44 km uzaklıkta; Uluabat Gölü kıyısında bulunan Fadıllı, verimli arazisi, doğal güzellikleri ve tarihî özelliğiyle Nilüfer bölgesinin en gözde yerleşim yerlerinden biri olma özelliğine sahiptir.

Tarihî kaynaklar eski ticaret yollarının Fadıllı'dan geçtiğini, buranın kervanların uğrak yeri olduğunu; bölgedeki hanların dolu olması durumunda kervancıların köyde konakladıklarını ortaya koymaktadır.

ULUTAŞ ve SEVİM, (konuyla ilgili kaynaklardan da yararlanarak) Fadıllı'nın coğrafi konumu ve söz konusu tarihî özellikleri hakkında şunları kaydetmektedirler:⁸

Fadıllı eski ticaret yolları üzerindeki konumu nedeniyle önemli bir kavşak noktasıydı. Eski Kemalpaşa yolu, Fadıllı üzerinden geçtiği için bu yerleşim geçmişte yolcular için durak noktası olarak kullanılır; yolcular Fadıllı'da var olan ancak günümüze ulaşamayan hana konaklamış. Yoğun günlerde konak müsait değilse kervancı köy meydanında kimin taşına oturursa o ev kervancıyı misafir eder ya da hana yiyecek, içecek yatak-yorgan götürürmüş. Kervancılar kuzey yönünü tercih ederlerse önce Çatalhan'da, sonra da Issızhan'da konaklar; Karacabey ve Kemalpaşa'ya ulaşırlarmış. Kemalpaşa ve Bursa'ya gidecek olanlar Fadıllı'da konaklamış. Karaoğlan köyü de konaklama yerlerinden biriymiş (Ulutaş ve Sevim, 2021, s. 183-184).

Foto 18: Uluabat Gölü'nün güneyinden geçen yolların ve Fadıllı'nın konumunu gösteren haritanın görüntüsü (https://tr.wikipedia.org/wiki/Fad%C4%B1ll%C4%B1,_Nil%C3%BCfer#/map/0)

Fadıllı'nın yukarıda belirtilen özellikleri, Dede Korkut Oğuznameleri'nin burada bulunmuş olmasının en önemli sebeplerinden biri de olabilir.

⁸ Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN de Fadıllı'da ilk yerleşimin Milattan Öncesi'ne dayandığını, Fadıllı'nın konumu sebebiyle tarihî süreçte (geçmişten bugüne) önemini hep koruduğunu, Fadıllı ile İstanbul arasındaki irtibatın birçok yönden mevcut olduğunu belirtmektedir: *Fadıllı aynı zamanda İstanbul'un buz tedarikçisiymiş; gece Uludağ'dan alınan buzlar keçelere sarılarak sabaha karşı göl kıyısına indirilmekte; buradan da Uluabat Gölü teknelerle aşıp Kocasu yolu takip edilerek Marmara Denizi'ne ulaşmakta ve orada bekleyen büyük gemilere sevk edilerek kargonun İstanbul'a ulaşması sağlanmaktaymış* (Şahin, 2016, s. 146).

Foto 19: Eserin bulunduğu Hüseyin ÜNSAL'a ait Fadıllı'daki evin görüntüsü⁹
(Foto: Semra ALYILMAZ)

Foto 20: Fadıllı'daki tarihî çınarlardan birinin ve caminin görüntüsü
(Foto: Semra ALYILMAZ)

⁹ Bu ev Değirmenci ailesinin eski evi değildir. Hâlen (merhum) Hüseyin ÜNSAL'ın oğlu Hidayet ÜNSAL'ın oturduğu bu evin arazisini Değirmenciler sonradan alarak inşa ettirmişlerdir. Değirmenciler'in Fadıllı'nın merkezindeki asıl evleri yıkılıp yok olmuştur.

Eserin korunduğu yer:

Eser, hâlihazırda Bursa ili Osmangazi ilçesi sınırları içinde yer alan ve Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından inşa edilen Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesinde¹⁰ koruma altında tutulmaktadır.

Foto 21: Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesinin giriş kapısının görüntüsü
(Foto: C. ALYILMAZ)

¹⁰ Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesi, Sultan II. Murat tarafından XV. yüzyılın başlarında inşa edilen, Muradiye Külliyesi'nin önemli bir parçasını oluşturan ve Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2012-2017 yılları arasında restore edilen Muradiye Medresesinde (Muradiye Mahallesi Prof. Dr. Halil İnalçık Sokak No: 3 16050 Osmangazi / Bursa) 18 Ocak 2019 tarihinde hizmete açılmıştır. Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesi hakkında müzenin erişim sayfasında (<https://www.bursamuze.com/muradiye-medresesi-kuran-ve-el-yazmalari-muzesi-990/>) şu bilgilere yer verilmektedir: *Muradiye Medresesi restorasyondan sonra, yeniden işlevlendirilerek Kur'an ve El Yazmaları Müzesi olarak 18 Ocak 2019 tarihinde hizmete açılmıştır. Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Bursa'ya kazandırılan müze, konusu itibarı ile Türkiye'de bu anlamda önemli örnekler arasında sayılmaktadır. Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesinde odalar ve revak tamamen sergi alanı olarak kullanılmaktadır. Üzeri kapatılan avluya ise etkinlik ve atölye alanı olarak yeniden işlev kazandırılmıştır. Medreseye giriş, sağ odadan başlanmak üzere sırası ile 10. odaya kadar, Kur'an -ı Kerim'in ilk nazil olduğu zamandan günümüze Kur'an'ın yazılışındaki aşamalar, hat sanatı yoluyla kronolojik olarak izlenmektedir. Hat sanatıyla beraber diğer İslam kitap sanatları arasında yer alan cilt, tezhip, minyatür ve ebru sanatı ile ilgili örneklerin yanında, bu kitap sanatlarının yapım aşamalarını gösteren kısa video çekimlerine de yer verilmiştir. Medreseye girişin tam karşı cephesinde yer alan ana eyvanda ise 18. yüzyıldan kalan Hüdavendigar (1. Murad) sanduka örtüsü ve Bursa'da medfun olan diğer sultan isimlerinin yazılı olduğu levhalar sergilenmektedir.*

Foto 22: Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesinin avlu kısmından bir görüntü
(Foto: C. ALYILMAZ)

Foto 23: Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesinde Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa Nüshası'nın korunması ve sergilenmesi amacıyla özel olarak yaptırılmış yüksek koruma önlemlerine sahip standın görüntüsü (Foto: C. ALYILMAZ)

• **Eserin müellifi / müstensihî:** Eserin müellifi / müstensihî hakkında eserde herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Eserin hattının güzelliği ve yazım özellikleri müstensihînin son derece usta biri olduğunu, başka eserlerinin de olabileceğini düşündürmektedir.

• **Eserin adı:** Eserin başında ve sonunda eksiklikler bulunduğundan eserin tam adı bilinmemektedir. Muhtevası da göz önünde bulundurularak eserin adının “Dede Korkut Oğuznameleri’nin Bursa Nüshası” veya “Dede Korkut Oğuznameleri’nin Bursa Yazması” şeklinde adlandırılması yerinde olacaktır.

• **Eserin yazıldığı alfabe ve eserin dili:** Eser Arap alfabesiyle nesih yazı türünde, Türkçe olarak yazılmıştır. Eserin dil özellikleri XVI. yüzyılın sonu ile XVII. yüzyılın başlarında (?) yazılmış olabileceğini göstermektedir.

• **Eserin konusu ve içerik / muhteva özellikleri:** Eserin “Giriş” bölümüne ait ilk sayfası (1b) eksiktir. Bunun dışında eser, “Giriş” bölümüne ait özlü sözlerle birlikte Dede Korkut Oğuznameleri’nin 12 boyunu (12 destansı hikâyeyi) ihtiva etmektedir. Eser, küçük ayrıntılar dışında Dede Korkut Oğuznameleri’nin Dresden nüshasıyla içerik bakımından büyük benzerlikler göstermektedir. Birbirlerinden özelde bağımsız; genelde ise ilgili olan destansı hikâyelerde Oğuz boylarından bazı hanların ve beylerin hayat hikâyeleri ile Oğuzların birbirleriyle ve başkalarıyla mücadeleleri konu edilmektedir.

Dede Korkut Oğuznameleri’nin Bursa Nüshası’nda destansı hikâyelere sırasıyla şu başlıklar altında yer verilmiştir:

- I. Boy: dirse han oğlu boğac han boyunu beyân eydür¹¹ hanum hey
- II. Boy: salur kazanuñ evi yağmalanduğı boyunu beyân ider
- III. Boy: kam büre beg oğlu bamsı beyrek boyunu beyân ider hanum hey
- IV. Boy: kazan oğlu uruz begün tutsak olduğı boyunu beyân ider hanum hey
- V. Boy: duha koca oğlu deli dumrul boyunu beyân ider
- VI. Boy: kañlı koca oğlu kanturalı boyunu beyân ider
- VII. Boy: kazılık koca oğlu yigenek boyunu beyân ider hanum hey
- VIII. Boy: başat depe gözi öldürdüğü boyunu beyân ider
- IX. Boy: begil oğlu emrenüñ boyunu beyân ider
- X. Boy: uşun koca oğlu seyrek boyunu beyân ider hanum hey
- XI. Boy: salur oğlu kazan tutsak olup oğlu uruz çıkarduğı boyunu beyân ider
- XII. Boy: taş oğuz iç oğuz 'aşī olup beyrek öldüğü boyunu beyân ider

¹¹ Özgün metinde beyân ider yerine beyân eydür yazılmıştır.

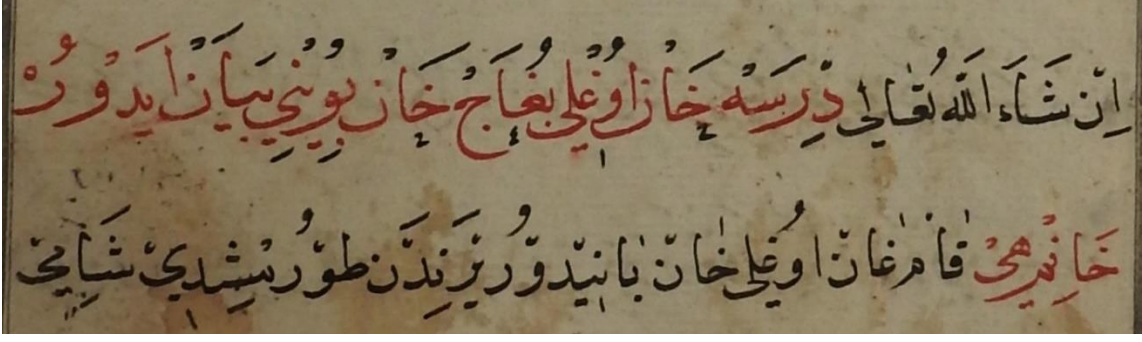

Foto 24: I. Boy'un başlangıcını gösteren başlığın görüntüsü¹²

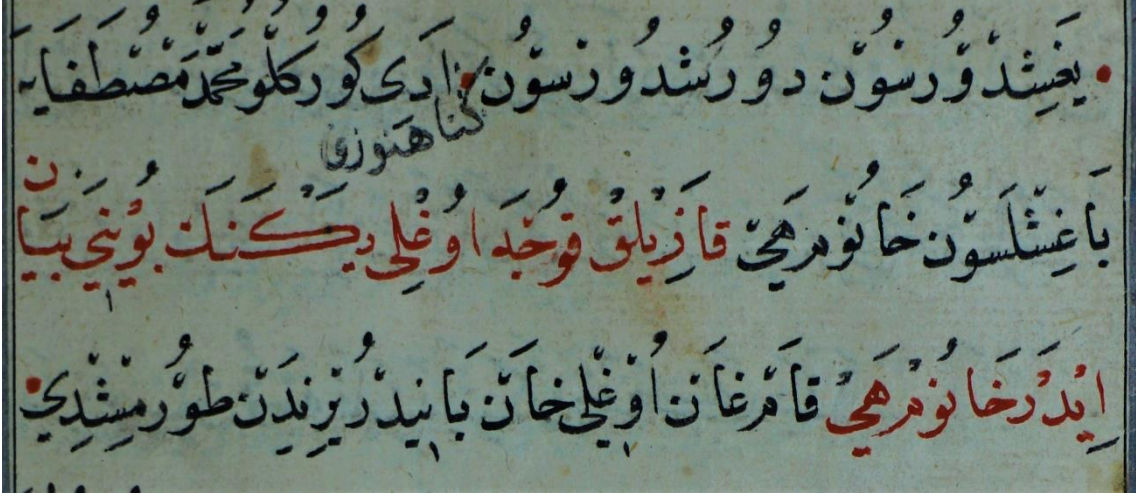

Foto 25: VII. Boy'un başlangıcını gösteren başlığın görüntüsü

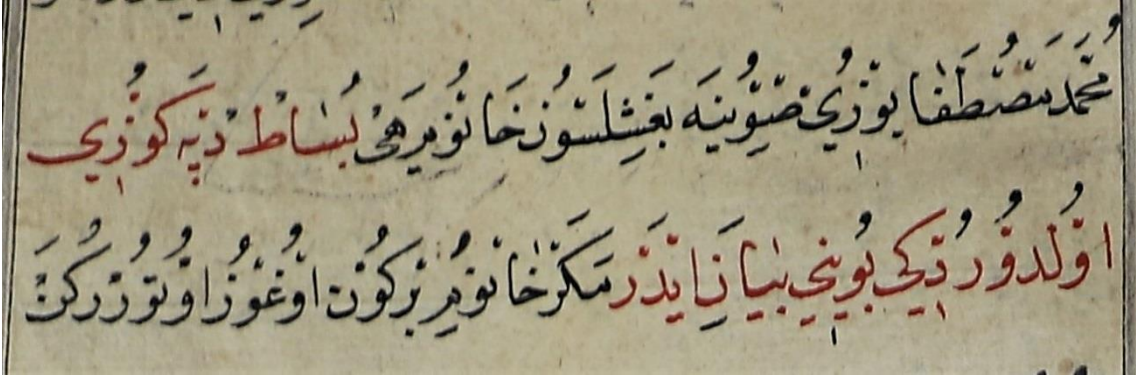

Foto 26: VIII. Boy'un başlangıcını gösteren başlığın görüntüsü

¹² Makalede yer alan Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa Nüshası'na ait görüntüler 23 ve 26 Kasım 2022 tarihinde tamamen Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesi yetkililerinin gözetiminde, yetkililerin izin verdikleri ölçüde, esere hiçbir şekilde zarar vermeden doğal ışıktaki tarafımızdan çekilmiştir. Görüntülemeler sırasında Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ, Prof. Dr. Semra ALYILMAZ, (eserin başışçısı) İbrahim KOCA ve müze yetkilisi Şaban DUMAN hazır bulunmuşlardır.

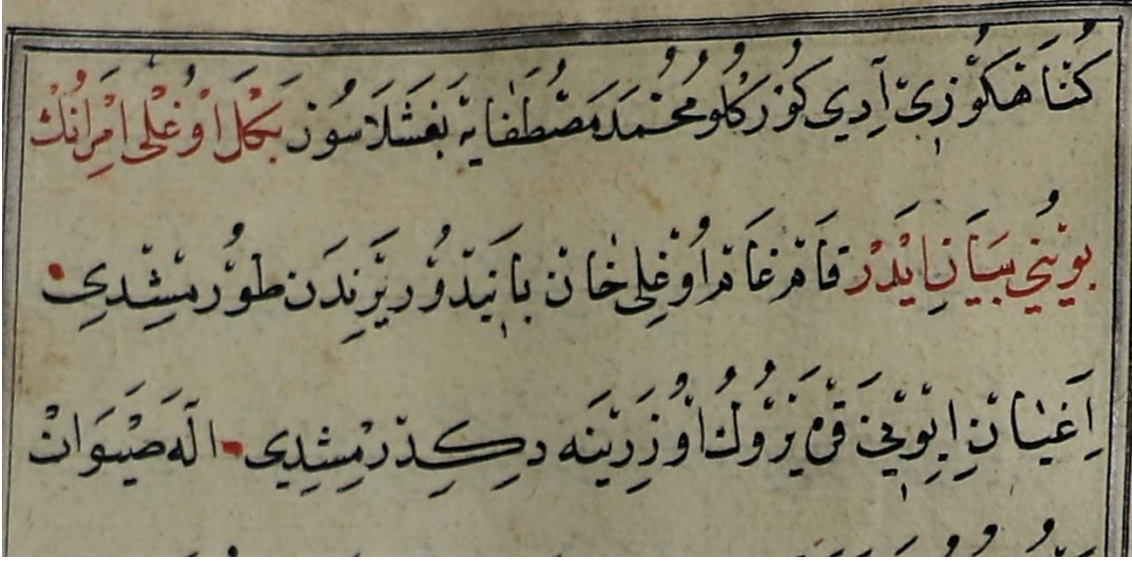

Foto 27: IX. Boy'un başlangıcını gösteren başlığın görüntüsü

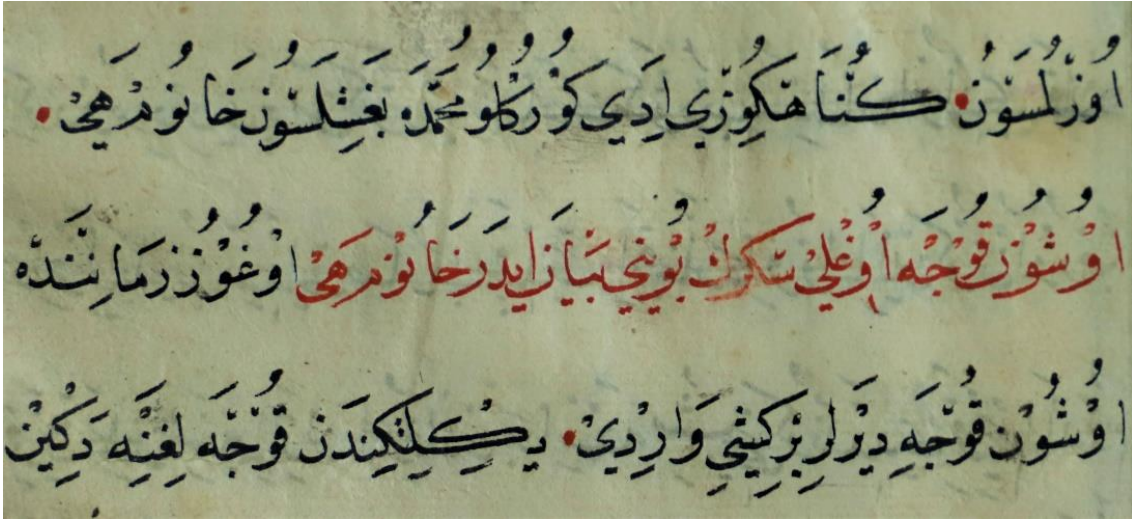

Foto 28: X. Boy'un başlangıcını gösteren başlığın görüntüsü

• **Eserin cilt sayısı:** Eser tek cilt hâlinindedir.

• **Eserin tarihi (ketebe kaydı):** Eserin son destansı hikâyesi tamamlanmış olmasına karşın son sayfası eksik olduğu için eserin yazıldığı / istinsah edildiği tarihe dair bir bilgi bulunmamaktadır. Eserin dil ve yazım özelliklerinden hareketle XVI. yüzyılın sonu ile XVII. yüzyılın başlarında (?) yazılmış olabileceğini kaydetmek mümkündür.

• **Eserin varak ve sayfa sayısı:** Müze yetkililerinden edinilen bilgilere göre eser 119 varaktan (238 sayfadan) oluşmaktadır. Eserde varak / sayfa sayısını gösteren herhangi bir rakama yer verilmemiştir. Ancak sayfalar arasında irtibatı sağlayan reddade sistemi kullanılmıştır. [El yazması eserlerde sayfaların sonunda söz konusu sayfa ile bir sonraki sayfa arasında bağ kurmak, takip eden sayfanın hangi sözcükle (kavram işaretiyle) başladığını göstermek için bir sonraki sayfanın ilk sözcüğü önceki sayfanın en altına yazılır. Eserin sıralama sistemini göstermek için uygulanan bu sistem için reddade, müşir, müşire, rabita, mürakıb, rakabe, çoban, garip, ayak vb. terimler kullanılmaktadır].¹³

Foto 29: Eserdeki reddade (müşir, müşire, rabita, mürakıb, rakabe, çoban, garip, ayak) sistemini yansıtan sayfalardan birinin görüntüsü (Foto: C. ALYILMAZ)

¹³ Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bk. (Özen, 1985, s. 5; Erünsal, 2007, s. 515).

• **Eserin ölçüsü:** Eserin dış ölçüsü: 28x18 cm; eserin iç ölçüsü ise (cetvel içinde kalan yazılı alanların ölçüsü ise): 20.3x11.3 cm'dir.

• **Eserin satır sayısı:** Eserin her sayfasında 13 satır bulunmaktadır.

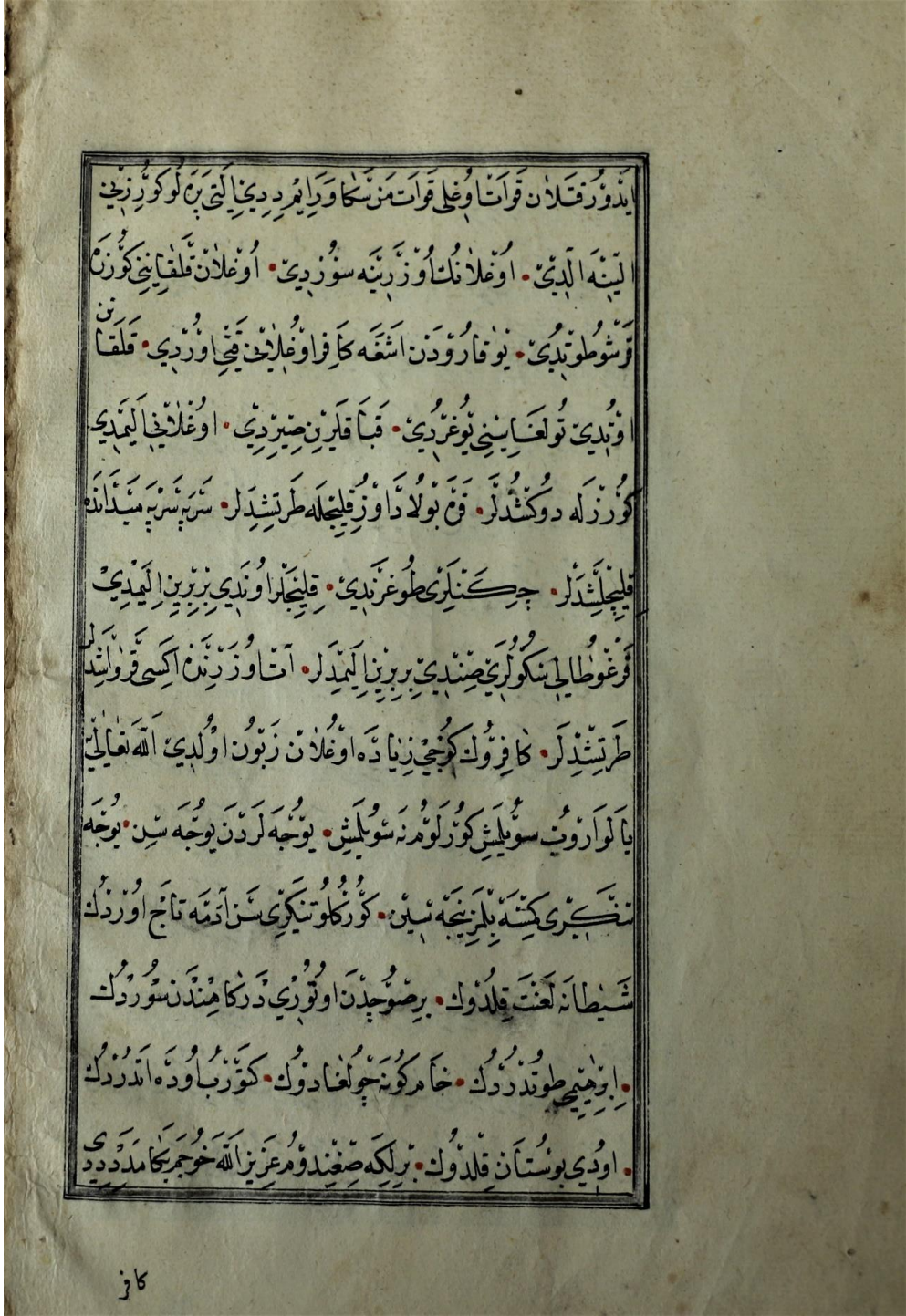

Foto 30: Eserin satır sayısını yansıtan bir görüntü (Foto: C. ALYILMAZ)

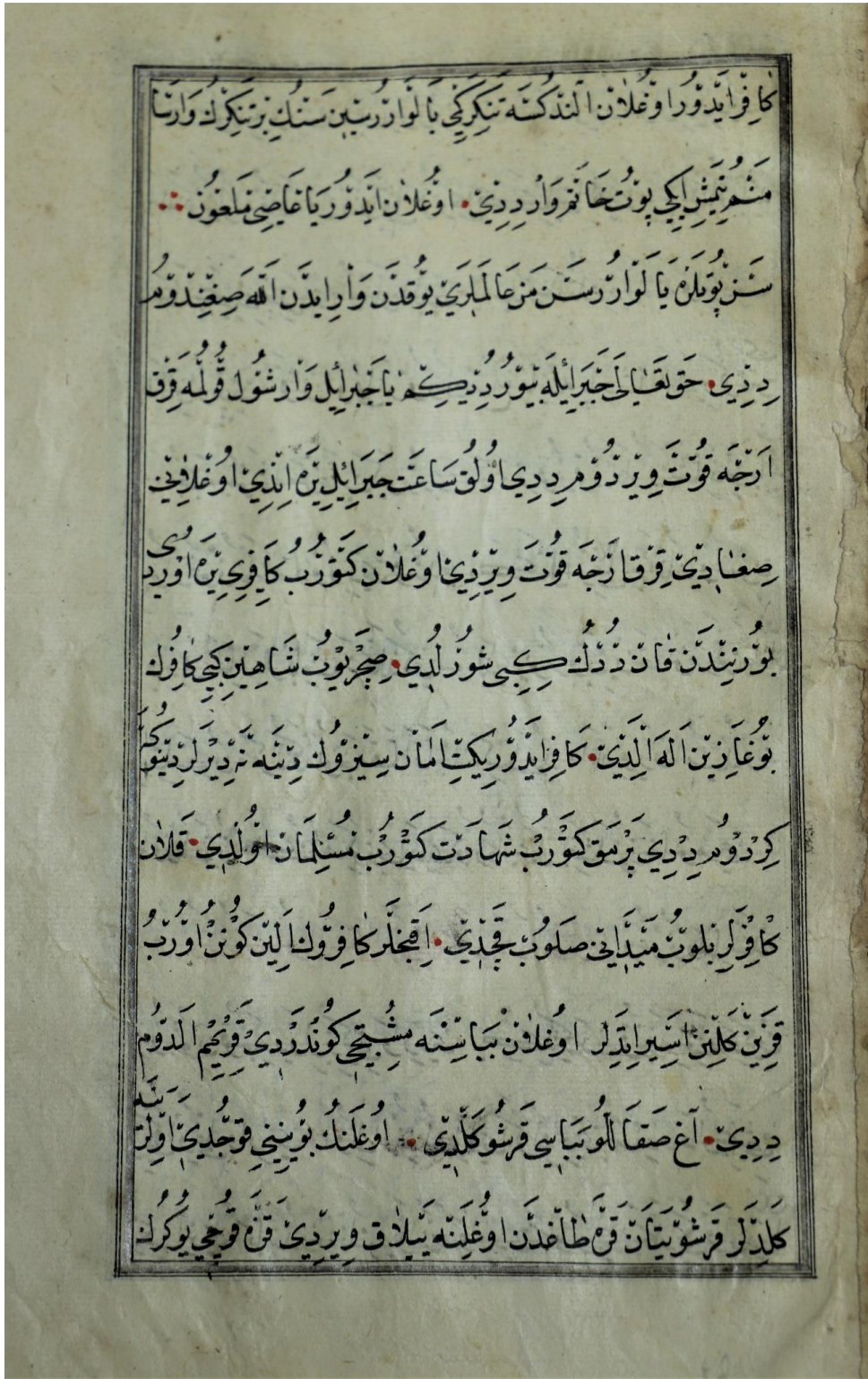

Foto 31: Eserin satır sayısını yansıtan bir görüntü (Foto: C. ALYILMAZ)

• **Eserin satır aralıklarının ölçüsü:** Eserdeki sayfalarda satır aralıklarının genelde 1.2 ile 1.4 cm arasında olduğu dikkati çeker.

• **Eserde kullanılan harflerin ölçüsü:** Harflerin ölçüleri 0.3 ile 0.6 cm arasında değişmektedir.

• **Eserin sütun sayısı:** Eser çerçeve içinde tek sütun hâlinde yazılmıştır.

Foto 32: Eserden bir görüntü (Foto: C. ALYILMAZ)

• **Eserin hattı:** Eserde yazılar nesih yazı ile harekeli olarak ustaca yazılmış; konu başlıklarının, önemli görülen ara başlıkların, bazı kavram işaretlerinin ve noktalamaların yazımında kırmızı mürekkep kullanılmıştır.¹⁴

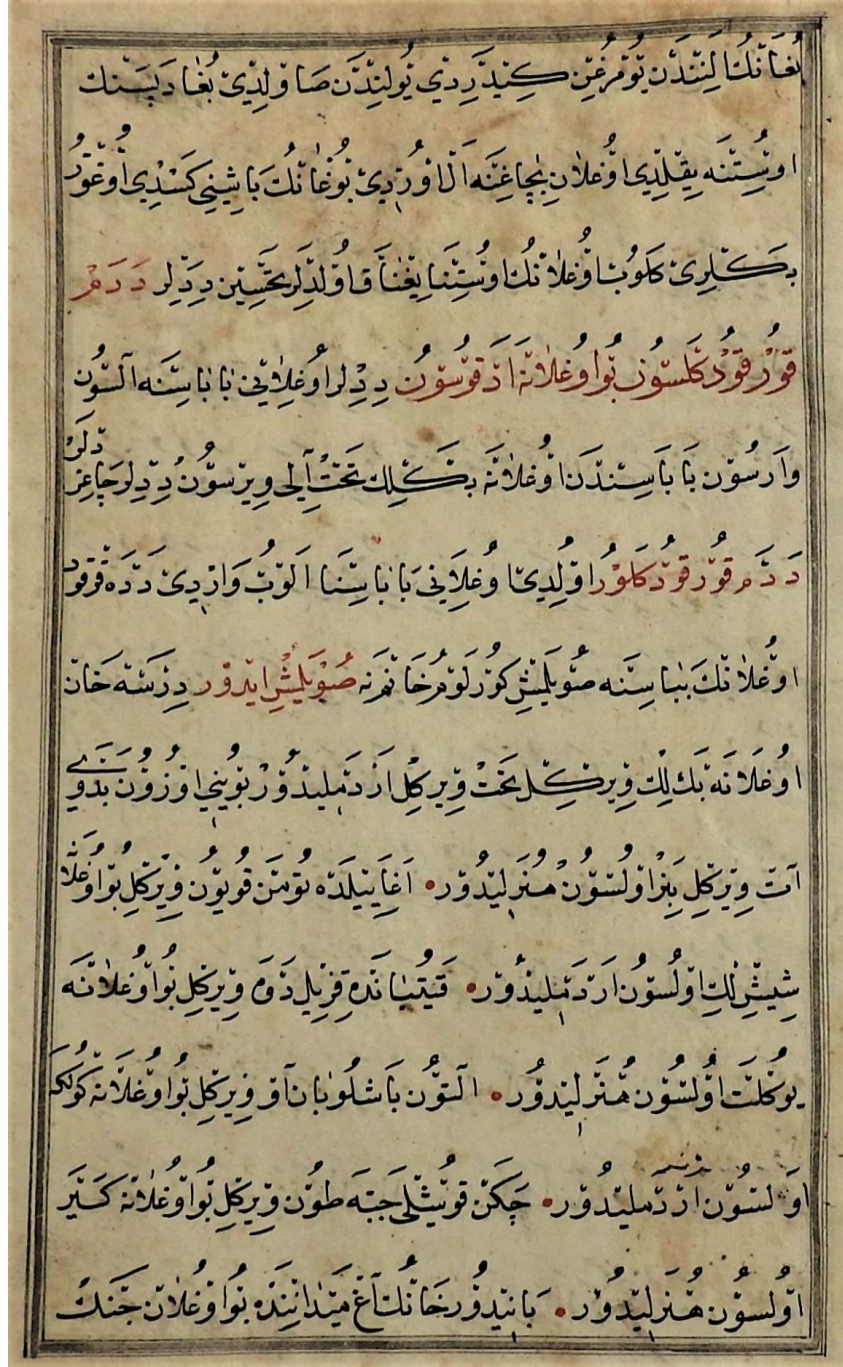

Foto 33: Eserin hattını ve yazım özelliklerini yansıtan bir sayfanın görüntüsü
(Foto: C. ALYILMAZ)

¹⁴ Noktamala işareti benzeri farklı görevli dil öğelerinin Eski Türk Yazıtları'nda ve Eski Uygur Türkçesi Dönemi eserlerinde kullanıldığını; Eski Uygur Türkçesi Dönemi'ne ait kâğıda yazılı bazı eserlerde dikkat çekilmek, vurgulanmak istenen kavram işaretlerinin veya cümlelerin yazımında kırmızı mürekkebin / boyanın kullanıldığını da belirtmek isteriz. Konu hakkında bk. Alyılmaz, 2015, s. 182-189.

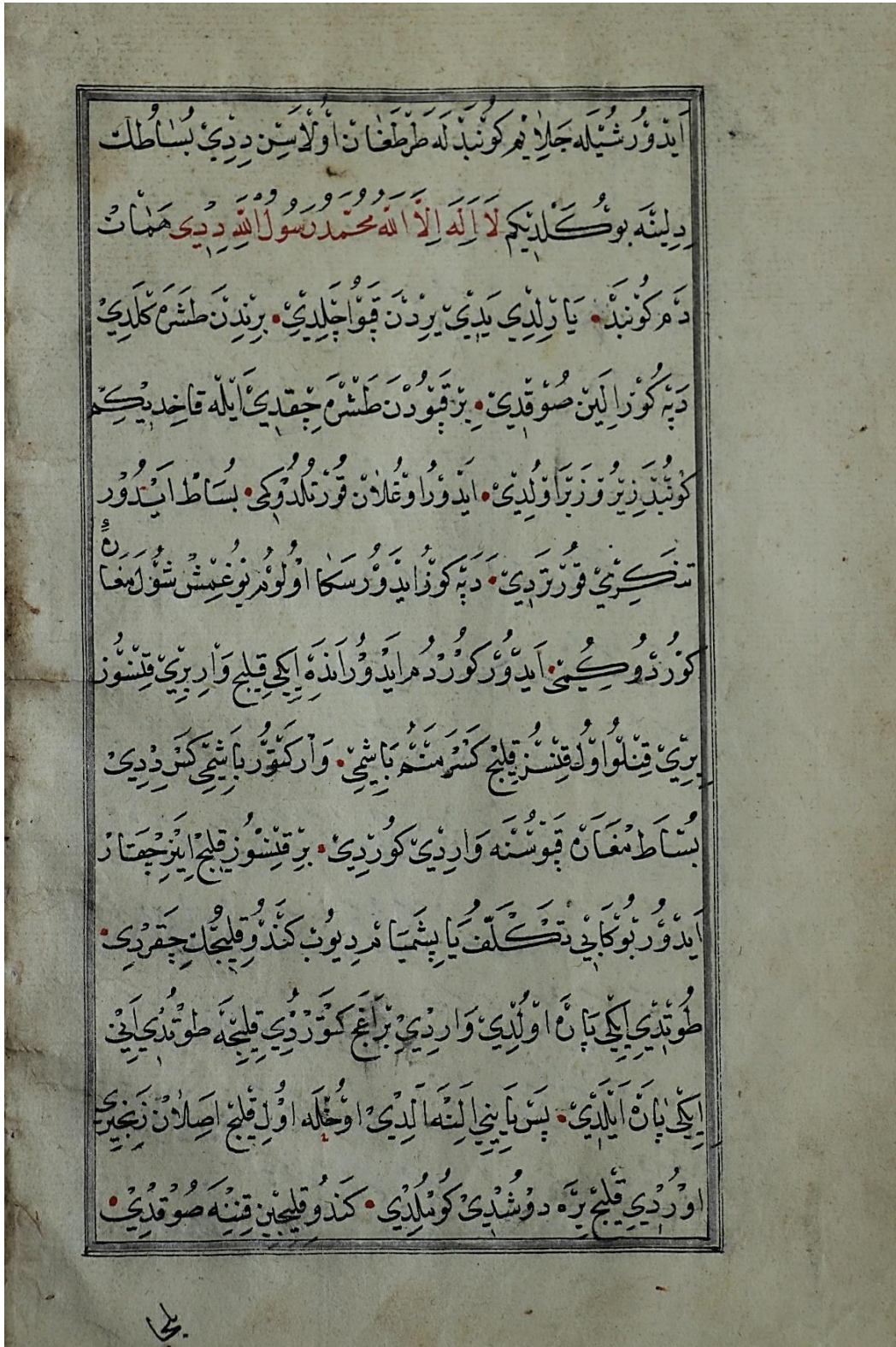

Foto 34: Eserin hattını ve yazım özelliklerini yansıtan bir sayfanın görüntüsü
(Foto: C. ALYILMAZ)

Eserde müstensihin bazı kavram işaretlerinden ve cümlelerin bitiminden sonra nokta yerine zaman zaman üç nokta kullandığı; satır sonuna denk gelen noktaları ilgili satırın son sözcüğünün üstüne veya bir sonraki satırın başına taşıdığı; bunları da kırmızı mürekkeple yazdığı dikkati çekmektedir:

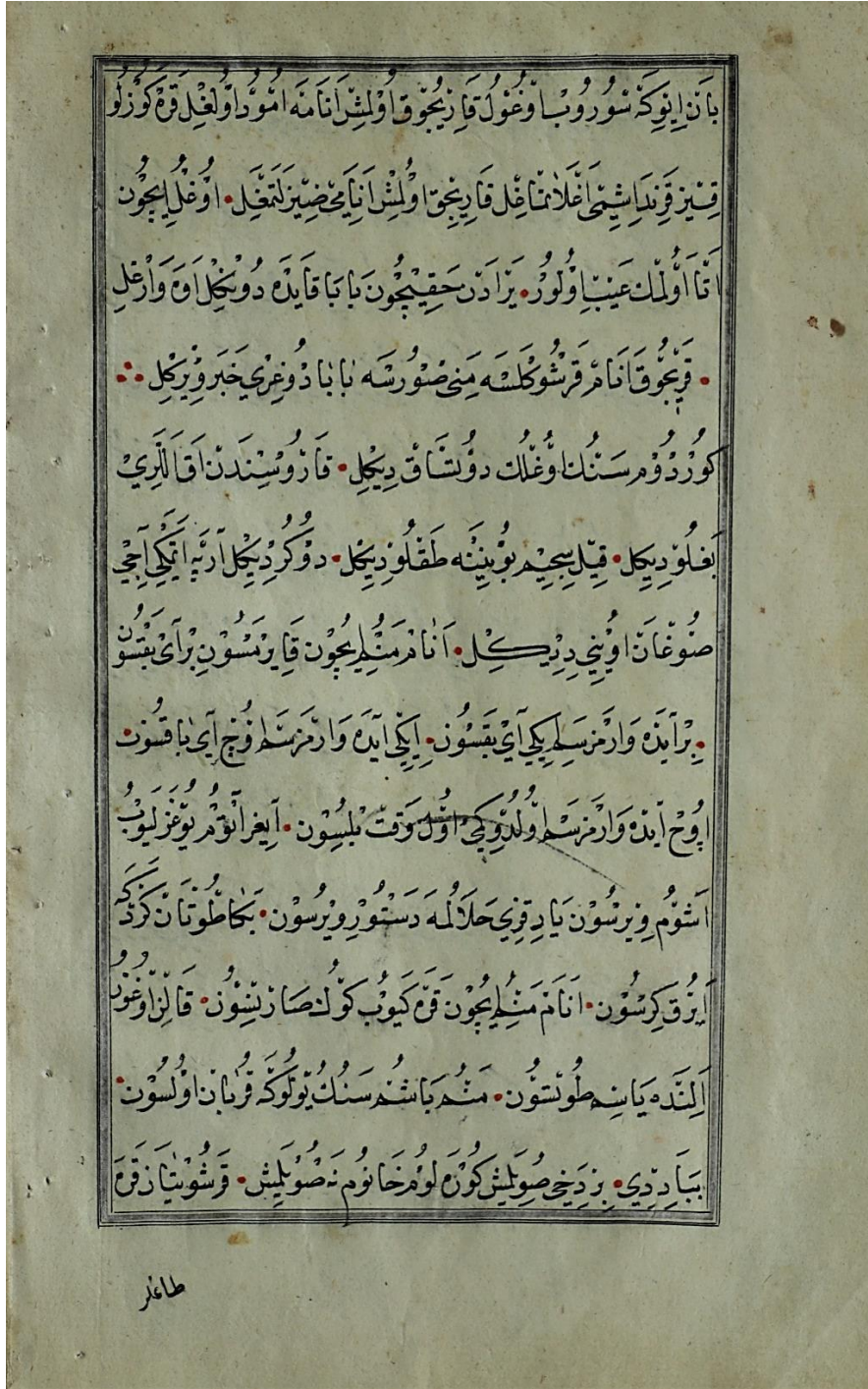

Foto 35: Eserin hattını ve yazım özelliklerini yansıtan bir sayfanın görüntüsü
(Foto: C. ALYILMAZ)

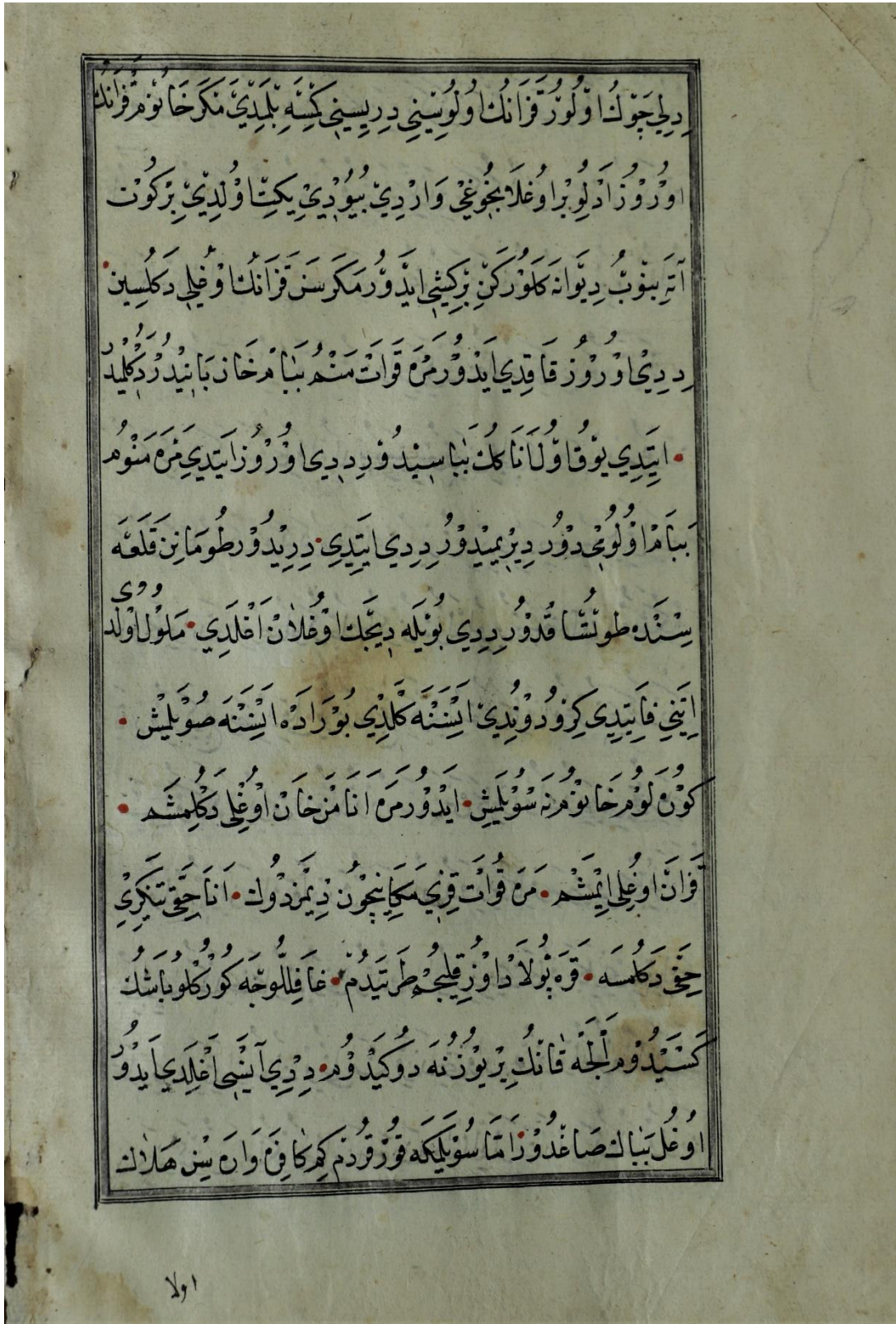

Foto 36: Eserin hattını ve yazım özelliklerini yansıtan bir sayfanın görüntüsü
(Foto: C. ALYILMAZ)

• **Eserin tezhibi ve özellikleri:** Eserde (yazı alanının çerçeve içine alınması dışında) herhangi bir tezhip ve tezyinat bulunmamaktadır.

• **Eserin cildinin cinsi ve özellikleri:** Eseri belgelediğimizde eserin cildi özel bir kâğıt ile koruma altına alındığından bizzat inceleme imkânı bulamadık. Müze yetkilileri önceden çekmiş oldukları kapak ile ilgili iki fotoğrafı bizimle paylaştılar. (Kendilerine müteşekkirimiz).

Foto 37: Eserin kapağının dış görüntüsü (Foto: Şaban DUMAN)

Foto 38: Eserin kapağının iç görüntüsü (Foto: Şaban DUMAN)

Eserin ilk sayfasının özgün metninin transliterasyonu (yorumlu yazı çevirimi):

Eserin ilk sayfasının yorumlu yazı çevirimi aşağıdaki gibidir:

Satır sayısı	Özgün metninin transliterasyonu (yorumlu yazı çevirimi)
1	..... bir yigidüñ k(a)ra tağ yumrısınca mālı
2	..... b yer, naşibinden artuğın yiye bilmez . ulaşuban şular
3	taşsa deñiz dolmaz tekebbürlük eyleyeni tañrı sevmez göñlin yüce tutan
4	erde devlet durmaz . yad oğlın şaklamağıl oğul olmaz . böyüyende
5	şalur gider gördüm dimez . kül depecük olmaz kara eşek başına
6	uyan ursañ katır olmaz . karavaşa ton geyürseñ kadun olmaz .
7	yapa yapa qarlar yağsa yaza kalmaz yapağulu gökçe çemen güze kalmaz . eski
8	panbük bez olmaz . qarı düşman döst olmaz . karağoca kıymayınca yol alınmaz
9	.kara polad uz kılıcı çalmayınca qarım dönmez . er mālına kıymayınca adı çıkmaz
10	. kız anadan görmeyince öğüt almaz . oğul atadan görmeyince şofra çekmez
11	adı çıkmaz . oğul atanıñ sirridür . iki gözünüñ biridür . devletlü
12	oğul kıpsa ocağınuñ közidür . oğul dağı neylesün baba ölüp māl kalmasa
13	. baba mālından ne fāyda başda devlet olmasa. devletsüz şerrinden allāh şaklasun

Eserin son sayfası: Eserin son tarafında ketebe kaydının bulunduğu sayfa eksiktir. Eserin mevcut son sayfasının görüntüsü ve transliterasyonlu metni (yorumlu yazı çevirimi) aşağıdaki gibidir:

Foto 40: Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa Nüshası'nın son sayfasının görüntüsü
(Foto: C. ALYILMAZ)

Eserin son sayfasının özgün metninin transliterasyonu (yorumlu yazı çevirimi):

Eserin son sayfasının yorumlu yazı çevirimi aşağıdaki gibidir:

Satır sayısı	Özgün metninin transliterasyonu (yorumlu yazı çevirimi)
1	ğara göneye işāret itdi . başın kes didi ğara g[ōne] atdan indi başın
2	kesdi . taş oğuz begleri hep ğazanuñ ayağına düşdiler elin öpdiler
3	şuçların dilediler . ğazan suçların bağışladı . beyregün ğanın ğayasından
4	aldı . aruzuñ evini çapdurdı . elini günini yağmalatdı . yigit yenil
5	toyum oldı . ğazan beg gök alağ çemene çadır dikdürdi . otağın
6	ğurdu . dedem ğorğud gelüben şazılık çaldı . ğāzī erenler başına ne
7	geldüğün eydivirdi ğanı dedegüm yeg erenler . dünyā menüm diyenler . ecel aldı
8	yer gizledi . fānī dünyā kime ğaldı . gelimlü gidimlü dünyā . şoğ ucu ölümlü
9	dünyā . eñ 'ağibet uzun yaşuñ ucu ölüm . āhırı ayrılık yom ve[re]yim yom ğānum ölüm vağtı
10	geldüğünde arı ĩmāndan ayırmasun . ağ sağallu babağ yeri uçmağ olsun
11	ağ bürçekli anağ yeri behişt olsun . ğādir seni nāmerde muhtāc itmesün beş
12	kelme du'a ğılduğ ğabül olsun . āmīn āmīn diyenler didār görsün . yığışdurs[un]
13	dürüşdürsün günāhuñuzı muħammed muştafaya bağışlasun . ğānu[m hey]

• **Eserin kâğıdının cinsi / türü ve özellikleri:** Eserde Avrupai türde, kalınlıkları birbirinden (çok az da olsa) farklı olan üç ayrı kâğıt kullanılmıştır. Kâğıtlar önemli ölçüde nem oranlarını kaybetmiş, aşınmış, eskimiş, yıpranmış; nem alma, kurtlanma ve bakımsızlık yüzünden bazı sayfalarda kısmi parçalanmalar meydana gelmiştir:

Foto 41-42: Eserdeki tahribatı gösteren bazı görüntüler (Foto: C. ALYILMAZ)

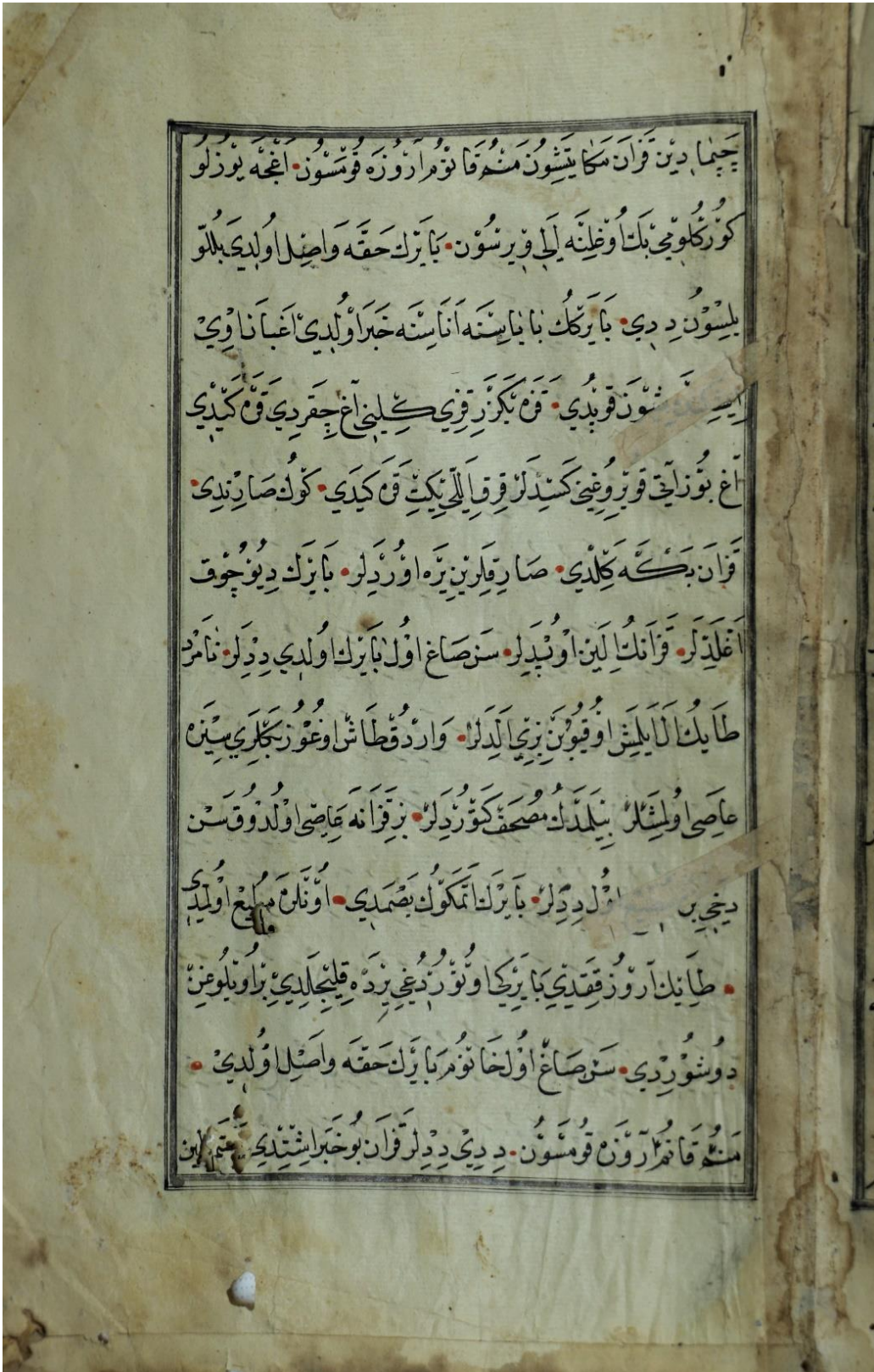

Foto 43: Eserdeki tahribatı gösteren bir sayfanın görüntüsü (Foto: C. ALYILMAZ)

Foto 44: Eserdeki tahribatı gösteren bir sayfanın görüntüsü (Foto: C. ALYILMAZ)

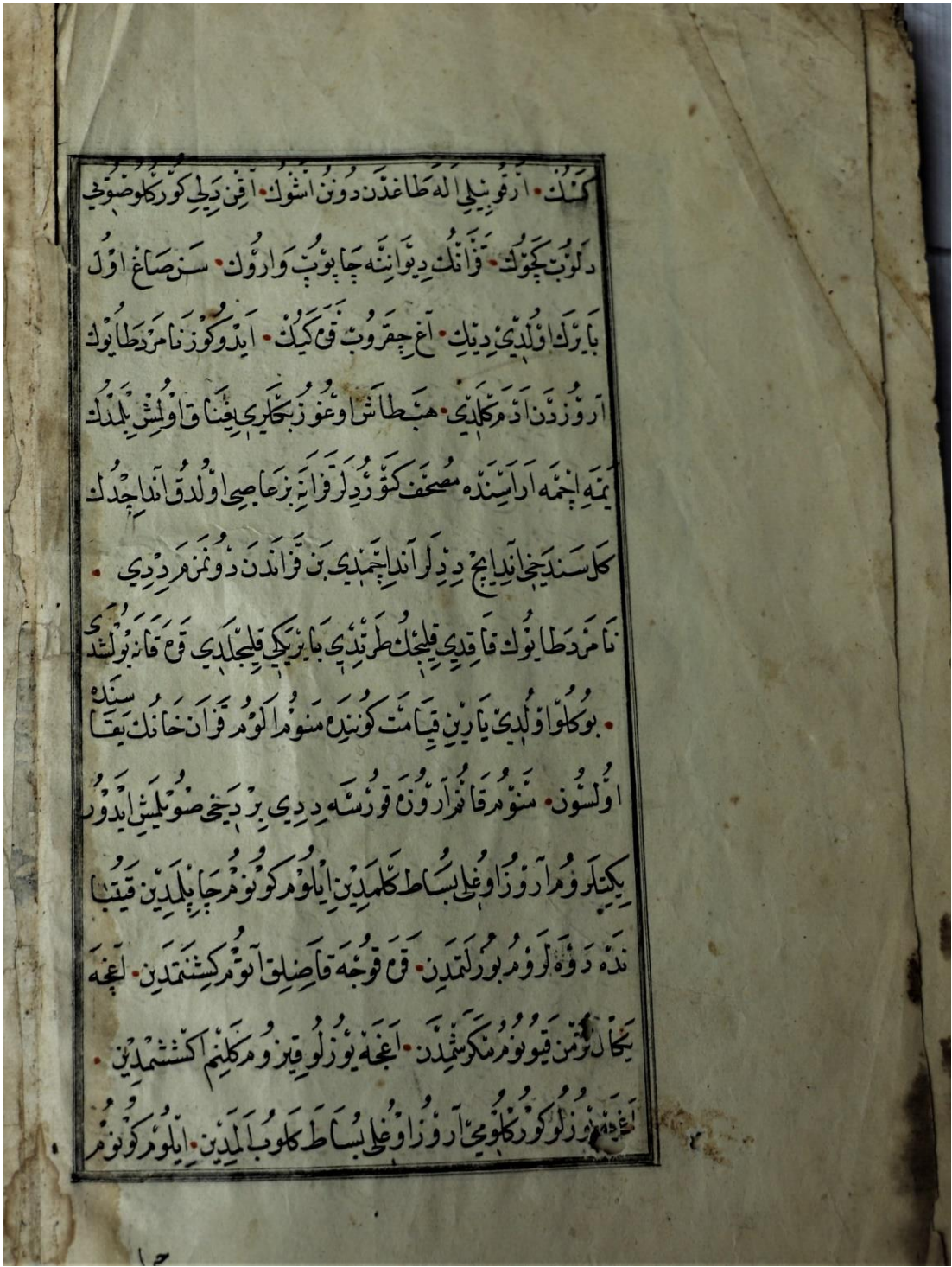

Foto 45: Eserdeki tahribatı gösteren bir sayfanın görüntüsü (Foto: C. ALYILMAZ)

Foto 46: Eserdeki tahribatı gösteren bir sayfanın görüntüsü (Foto: C. ALYILMAZ)

Foto 47: Eserdeki tahribatı gösteren bir sayfanın görüntüsü (Foto: C. ALYILMAZ)

• **Eserin nereden ve ne suretle geldiği / edinildiği:** Eser Bursa'nın Nilüfer ilçesinin Fadıllı mahallesinden Bursa ili Osmangazi ilçesi sınırları içinde yer alan ve Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından inşa edilen Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesine bağışlanmak suretiyle getirilmiştir.

• **Eserin fiyatı:** Eserin temininde herhangi bir ücret ödenmemiştir. Dede Korkut Oğuznameleri'ne çocukluk döneminden beri büyük ilgi duyan İbrahim KOCA, kendi ifadesiyle "Türk diline ve kültürüne katkı sağlamak, eseri ilgililerinin ve geniş kitlelerin istifadesine sunmak düşüncesi"yle eseri Bursa Büyükşehir Belediyesi Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesine hiçbir bedel almadan bağışlamıştır.

• **Eserin bulunduğu yerdeki tasnif / kayıt numarası:** Müze yetkililerinden edinilen bilgilere göre eser, Kültür ve Turizm Bakanlığı envanterinde 22 numara ile kayıtlıdır.

• **Eserle ilgili kişiler:** Eserle ilgilenen, eseri gören, eserle ilgisi bulunan (veya ilgisi bulunması muhtemel olan), eser üzerinde çalışan, bildiri sunan ve eser hakkında yazı yazan kişiler şunlardır: (Merhum) Ahmet ÜNSAL, (Merhum) Hüseyin ÜNSAL, (Merhum) Zekeriya ÖZALAŞAN, (Merhume) Zehra ÜNSAL, İbrahim KOCA, Mehmet Sait COŞAR, Mücahit ÜNSAL, Hidayet ÜNSAL, Hüseyin BURAN, Mehmet ESEN, Nazım Enes ALTAN, Şaban DUMAN, Coşkun DAĞDELER, Fikret ALKAN, Ersen ERSOY, Mehmet YAYLA, Cengiz ALYILMAZ, Semra ALYILMAZ, Mehmet TEZCAN, Hasan Basri ÖCALAN, Saadettin ÖZÇELİK, O. F. SERTKAYA, Hüseyin BİLMİŞ, Ragsana HASANOVA.¹⁵

Foto 48: Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa Nüshası'yla ilgili olarak Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığında yapılan toplantı sonrası çekilmiş bir görüntü (Fotoğraftakiler soldan sağa doğru: S. KUM, C. ALYILMAZ, H. BURAN, İ. KOCA, M. ESEN, Ş. DUMAN, N. E. ALTAN)

¹⁵ O. F. SERTKAYA, H. B. ÖCALAN, H. BİLMİŞ ve R. HASANOVA'nın eserle ilgilerinin olduğu, Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı yetkililerinden edinilen bilgilere dayanmaktadır.

• Eserle ilgili yayınlar:

• Eserle ilgili ilk ve tek bilimsel yayın Dicle Üniversitesi öğretim üyelerinden Dede Korkut araştırmacısı Prof. Dr. Saadetin ÖZÇELİK tarafından 01 Nisan 2022 tarihinde tanıtım yazısı niteliğinde Türk Dil Kurumunun *Türk Dili* dergisinde “2022 Yılı Bahar Müjdesi Dede Korkut’un Bursa Yazması” başlığıyla yayımlanmıştır (Özçelik, 2022, s. 6-29).

2022 YILININ BAHAR MÜJDESİ: DEDE KORKUT’UN BURSA YAZMASI

Saadetin Özçelik

■ 0. Giriş

İlkbaharın ilk günü, 1 Mart 2022 sabahı lisansüstü dersimizin konusu yazma metinlerdi. Oğuz Türkçesi dersinde yazmaları okuma ve anlamada yaklaşım tarzı konusunu işlemekteydik. O gün için örnek olarak seçtiğimiz Yunus Emre'nin *Risaleti'n-Nushiye* metnini okuyordum. Daha önce hazırlayıp işaret koyduğum sayfaları açıyorum, not almış olduğum beyitler üzerinde duruyordum. Yunus'un beyitleri ve kullandığı kelimeler üzerine açıklamalar sürüp gidiyordu. Dersimiz bu şekilde akıp giderken bir ara kapım çaldı. Gelen bölümdeki mesai arkadaşım Doç. Dr. Abdülbasit Sezer'di. O saatte ders yaptığımı bildiği için kapıyı aralayarak selamlaştı ve ardından "*Hocam haberi duyduğumuz mu?*" diye sordu. Haberin ne olduğunu sorduğumda Dede Korkut'un yeni bir yazmasının bulunmuş olduğunu öğrendim. Bu benim için elbette son derece önemli ve sevindirici bir haberdir. Hemen kendisini içeriye davet ettim ve konunun ayrıntılarını konuşmaya başladık. Dede Korkut'un yeni yazması, işlediğimiz dersin bir parçası oluverdi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesinde çalışan meslektaşımız Prof. Dr. Ersen Ersoy tarafından 28 Şubat 2022 akşamı, yeni bulunmuş olan yazmanın üç sayfası sosyal medyada paylaşılarak varlığı kamuoyuna duyurulmuştu.

Söz konusu üç sayfayı okuyup inceledik. Yazmadaki cümleler büyük ölçüde Dresden yazması ile örtüşüyordu. Bu sayfalardaki dil özellikleri de Dresden yazması ile büyük ölçüde örtüşüyordu. Nitekim daha önce Dresden ile Vatikan yazmalarının aynı dip yazmaya veya aynı dip yazmadan çoğaltılmış olan yazmalara dayandığını, iki yazmadan verdiğim örneklerden hareketle yazmıştım (Özçelik, 2016/1: 64-70). Metnin özellikleri bu yeni yazmanın da muhtemelen aynı koldan geldiğini düşündüğümdü. Çünkü yazmadaki yanlış ve eksik yazmaların bir kısmı Dresden ile örtüşüyor, bazı farklı yanlışlıklar ve ya-

zımlar da dikkat çekiyordu. Kafamdan yazma ile ilgili cevap bekleyen bir yığın soru geçip duruyordu. Acaba bu yazma neredeydi ve kimin elindeydi? Metinde yazmanın adı geçiyor muydu? Yazma tam mı eksik miydi? Eksik ise ne kadar eksikti? Yazmanın okunabilirlik durumu ve hacmi neydi? Kafamda sorular soruları kovalıyordu.

Bu soruların cevabını bulmak üzere birkaç saat sonra Ersen Bey'i arayarak hem yazmayı bulduğundan dolayı kutladım hem de yazmanın durumu ve özellikleri hakkında bilgi edindim. İki gün sonra kendisini tekrar arayarak sosyal medyaya koymuş olduğu yazmanın üç sayfasından ve kendisiyle yaptığım görüşmelerde edindiğim bilgilerden hareketle Dede Korkut üzerine yaptığım çalışmalar ışığında yeni yazma hakkındaki düşüncelerimi yazmak istediğimi ilettilim ve eseri Kütahya yazması olarak anmanın uygun olup olmayacağını sordum. Yazmanın Bursa'da olduğunu öğrendim. Bursa yazması ile ilgili bilgi verdiğim ve bildiklerimi yazmak istemem konusunu memnuniyetle karşıladığı için kendisine teşekkür ederim.

İlk olarak Ersen Ersoy'dan Bursa yazması konusunda edindiğim bilgileri yazdım. Daha sonra sosyal medyaya konulmuş olan üç sayfayı okuyarak bazı notlar düştüm. Aradan on günü aşkın bir zaman geçti. Değerli meslektaşım Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz 18 Mart 2022 akşamı saat 20.55'te arayıp Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinin düzenlediği uzaktan konferansta aynı gün Ersen Ersoy'un Dede Korkut'un Bursa yazmasını tanıttığını haber verdi. Cengiz Bey'e teşekkür ederek hemen bilgisayarın başına geçtim ve Ersen Ersoy'un konferansını dinledim. Cengiz Bey ertesi gün Bursa yazmasının teşhir edildiği müzede çekilmiş bir fotoğrafını gönderdi. Fotoğraf Prof. Dr. Mehmet Tezcan tarafından çekilmişti. Bu makalenin sonunda da yer alan fotoğraftan anlaşılacağına göre yazmanın bir cam muhafaza içerisinde sergilendiği görülmektedir. Yazmanın hemen önündeki etikette "*Dede Korkut Hikâyesi, Osmanlıca, İbrahim Koca Bağışı*" yazılmış olduğu görülüyor. Cengiz Bey, yakın dostu olan İbrahim Koca ile görüşerek kendisinin 10 yılı aşkın bir zamandır yazmayı Bursa Büyükşehir Belediyesinin müzesine başlatmış olduğunu öğrendi. Bursa yazmasının müzede çekilmiş fotoğrafı ve yeni bilgiler için Prof. Dr. Mehmet Tezcan ve Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz'a yürekten teşekkür ederim.

Ersen Bey'den edindiğim bilgiler ve kendisinin sosyal medyaya koymuş olduğu üç sayfa ile Cengiz Bey'in göndermiş olduğu iki sayfadan hareketle yeni Dede Korkut yazmasını tanıtmak yararlı olacaktır. Söz konusu yazma, Bursa Büyükşehir Belediyesinin Muradiye Kur'an ve Yazma Eserler Müzesindedir. Hareketli nesih ile yazılmış olan eserde yazı, her sayfada çerçeve içerisine alınmıştır. Yazmanın aşağıda okumuş olduğumuz beş sayfasında yer yer bazı cümleler veya ibareler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bu cümle ve ibarelerin bir kısmında Dede Korkut adının geçtiği dikkat çekiyor. Yazmanın sayfaları okunabilir durumdadır.

Foto 49: ÖZÇELİK'in *Türk Dili* dergisinde yayımlanan makalesinin ilk iki sayfasının görüntüsü

ÖZÇELİK'in yazısı dışında Prof. Dr. Ersen ERSOY, sosyal medya üzerinden (Mimar Sinan Üniversitesi Dede Korkut Sempozyumu'nda online olarak bildiri sunarak), basın - yayım organlarından (TRT Avaz'da programa katılarak) eser hakkında bilgi vermiştir. ERSOY'un yapmış olduğu bilgilendirme konuşmalarına ve vermiş olduğu bilgilere şu erişim adreslerinden ulaşmak mümkündür.

Ersen ERSOY'la 12 Mayıs 2022 tarihinde TRT AVAZ'da yapılan söyleşinin erişim adresi şöyledir:

<https://www.trtavaz.com.tr/haber/tur/avasyadan/dede-korkut-ta-heyecanlandiran-gelisme-bursa-nushasi-bulundu/627d692e01a30a23fcff3410>

Ersen ERSOY'un Yakup ÖMEROĞLU'nun hazırlayıp sunduğu TRT AVAZ'da yayınlanan Kültür Sanat Avaz programında 6 Ağustos 2022 tarihinde yapmış olduğu konuşmanın erişim adresi şöyledir: <https://www.youtube.com/watch?v=gAXKWPj3SMQ>

Ersen ERSOY'un Mimar Sinan Üniversitesi Dede Korkut Sempozyumu'nda online olarak sunduğu bildirisinin erişim adresi şöyledir: <https://www.youtube.com/watch?v=mOQC8rCQus>

3. Eserin kaynağı üzerine:

Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa Nüshası'nın yakın kaynağı hakkında kesin olarak bilinen bu eserin (daha önce de belirtildiği gibi) Bursa'nın Nilüfer ilçesinin Fadıllı mahallesinden temin edildiğidir. Eserin bulunduğu haberi kamuoyunda yayıldıktan sonra en çok “*Dede Korkut Oğuznameleri Fadıllı'ya nereden ve nasıl getirildi? Dede Korkut Oğuznameleri Fadıllı'da mı yazıldı?*” soruları soruldu. Biz de bu soruların cevaplarını öğrenebilmek için uzun yıllardan beri tanıdığımız eserin başyapıtçısı İbrahim KOCA ile görüştük. KOCA, “*Eseri kendisine kardeşi İsmail'in (Ali'nin) Hac ziyareti sırasında tanışıp arkadaş olduğu Fadıllı mahallesi camisinin imam-hatibi Mehmet Sait COŞAR'ın hediye ettiğini; ona da eserin cami cemaatinden Fadıllı Hüseyin ÜNSAL tarafından hediye edildiğini*” söyledi.

KOCA'dan edindiğimiz bilgiler üzerine önce Mehmet Sait COŞAR ile irtibat kurup İbrahim KOCA'dan edindiğimiz bilgileri teyit ettirdik. Bunun üzerine de 2021 yılında vefat ettiğini öğrendiğimiz Hüseyin ÜNSAL'ın ailesiyle görüşmek üzere Fadıllı'ya gittik. Fadıllı'da bizi Hüseyin ÜNSAL'ın torunu 1992 doğumlu Mücahit ÜNSAL karşıladı ve sormuş olduğumuz sorulara içtenlikle cevap verdi.

Foto 50-51: Hidayet ÜNSAL'ın ve oğlu Mücahit ÜNSAL'ın görüntüleri
(Foto: S. ALYILMAZ)

Mücahit ÜNSAL'ın eviyle dedesi Hüseyin ÜNSAL'ın hayattayken yaşadığı ev aynı bahçe içinde olduğundan Mücahit ÜNSAL, dedesinin yaşadığı evi çok iyi biliyordu. Kendisi bize “*Fadıllı mahallesi camisinin imam-hatibi Mehmet Sait COŞAR'ı yakından tanıdığını, ondan Kuran-ı Kerim dersleri aldığını, ailece birbirlerine zaman zaman gidip geldiklerini, dedesinin el yazması kitaplarının yerini çok iyi bildiğini ancak bu kitabı dedesinin başıpladığından haberinin olmadığını*” söyledi. Sonra da bizleri dedesinin kaldığı eve götürüp

kitabın bulunduğu yeri gösterdi ve kitap hakkında bazı bilgileri aktarıp *çocukken dedesinin kitaplarıyla çok oynadıkları için kitapların bazı sayfalarının kopmuş veya yıpranmış olabileceğini* ifade etti. Benzer bilgileri eve sonradan gelen Mücahit ÜNSAL'ın¹⁶ babası, Hüseyin ÜNSAL'ın oğlu Hidayet ÜNSAL da teyit etti.

Foto 52: Hüseyin ÜNSAL'ın torunu Mücahit ÜNSAL ve torunlarının çocukları (Ahmet'in oğlu) Hidayet Eren ve (Mücahit'in oğlu) Ahmet Aykut ile birlikte çekilmiş bir fotoğrafı (Foto Serpil ÜNSAL)¹⁷

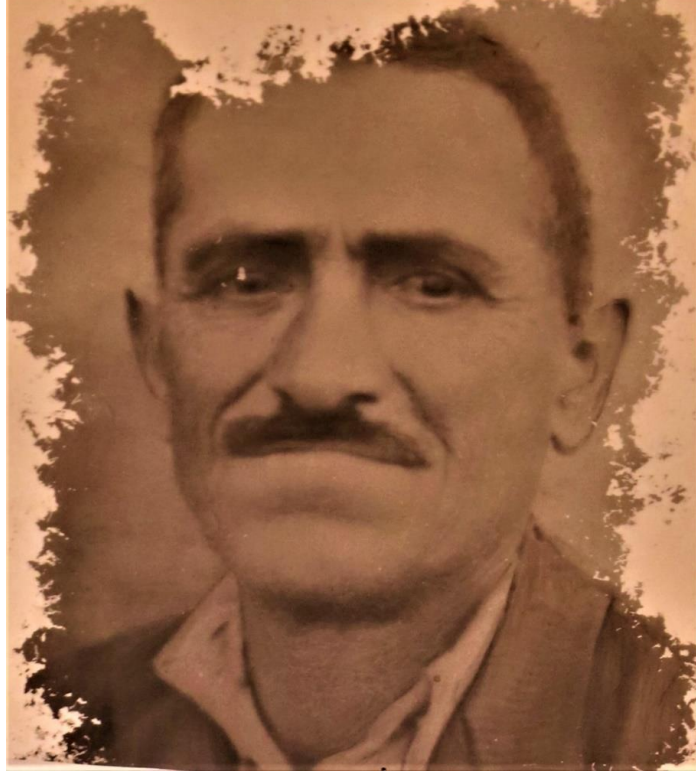
¹⁶ Mücahit ÜNSAL, dedesiyle ilgili olarak yapmış olduğumuz görüşmede evleninceye kadar dedesi Hüseyin ÜNSAL'la birlikte yaşadığını ifade etmiştir.

¹⁷ Fotoğrafi temin ettiğimiz Mücahit ÜNSAL'a, eşi Serpil ÜNSAL'a hem fotoğrafı yayımlamamıza izin verdikleri hem de bizleri bilgilendirdikleri için teşekkür ederiz.

Mücahit ÜNSAL ve Hidayet ÜNSAL'a söz konusu eserin Hüseyin ÜNSAL'a nereden intikal etmiş olabileceğini sorduğumuzda eserin birkaç farklı yoldan ulaşmış olabileceğini öğrendik. Edindiğimiz bilgilerden de hareketle eserin aileye intikal edilişiyle ilgili ihtimalleri şöyle dikkatlere sunmak mümkündür:

- Eseri Mehmet Sait COŞAR'a bağışlayan kişi merhum Hüseyin ÜNSAL, değirmencilik yapan merhum Ahmet ÜNSAL'ın oğludur. Ahmet ÜNSAL da bölgede cömertliği ve yardımseverliğiyle sevilen ve sayılan kişilerden biridir. Eser, eski yazıyı (Osmanlıca'yı) iyi bilen merhum Ahmet ÜNSAL'a değirmene gelen biri tarafından bağışlanmış olabilir.

Foto 53: Merhum Ahmet ÜNSAL'ın temin edebildiğimiz tek fotoğrafı¹⁸

- Merhum Ahmet ÜNSAL, yaşadığı yıllarda Bursa - İstanbul hattında otobüs işletmeciliği de yapmıştır. Ahmet ÜNSAL, o yıllarda bölgedeki birkaç otobüsten birinin sahibidir. Bu dönemlerde eseri farklı yollarla (otobüste unutulmuş bir eser olması, satın alınmış veya hediye edilmiş olması... yoluyla) birinden edinmiş olabilir.

- Eserin Hüseyin ÜNSAL'ın kayınpederi olan Nilüfer ilçesinin Akçalar mahallesinden merhum Zekeriya ÖZALAŞAN'dan intikal etmiş olması da ihtimal dâhilindedir. Merhum Zekeriya ÖZALAŞAN, bölgede dinî bilgisi ve birikimiyle tanınan, evinde pek çok yazma eserin olduğu bilinen biridir. ÖZALAŞAN, dört kız çocuk babasıdır; onun kızlarından biri de Hüseyin ÜNSAL'ın eşi (merhume) Zehra ÜNSAL'dır. Kuran-ı Kerim ve Osmanlıca bilen Zehra ÜNSAL'a eser, babasından yadigâr kalmış olabilir.

¹⁸ Ahmet ÜNSAL'a ait bu fotoğraf Hüseyin ÜNSAL'ın hayattayken birlikte yaşadığı oğlu Hidayet ÜNSAL'ın evinde (Hüseyin ÜNSAL'ın yatak odasının duvarında) hâlihazırda da asılı bulunmaktadır.

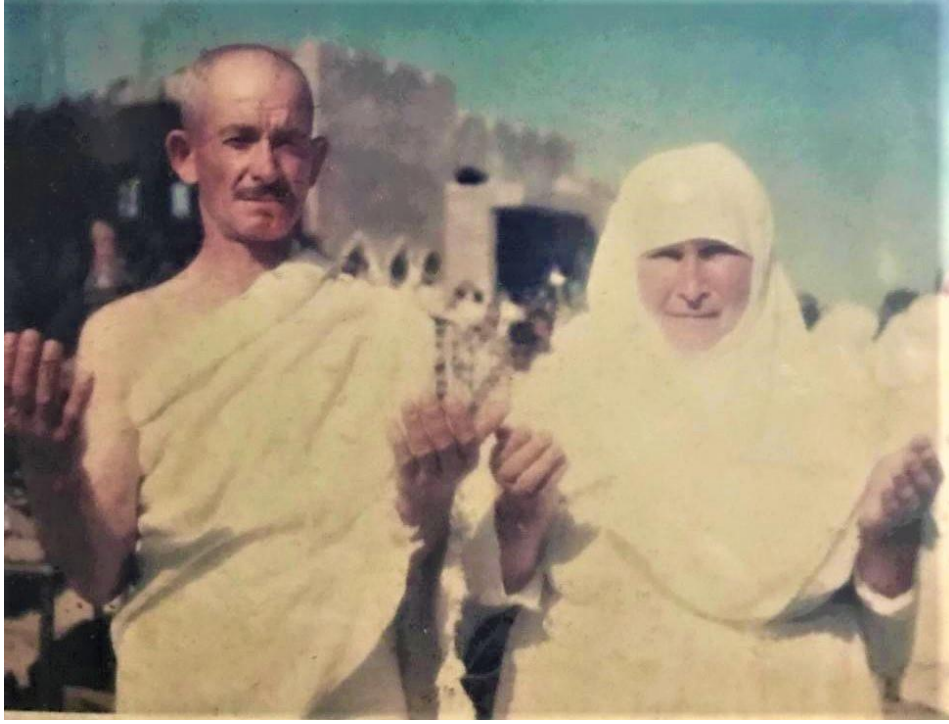

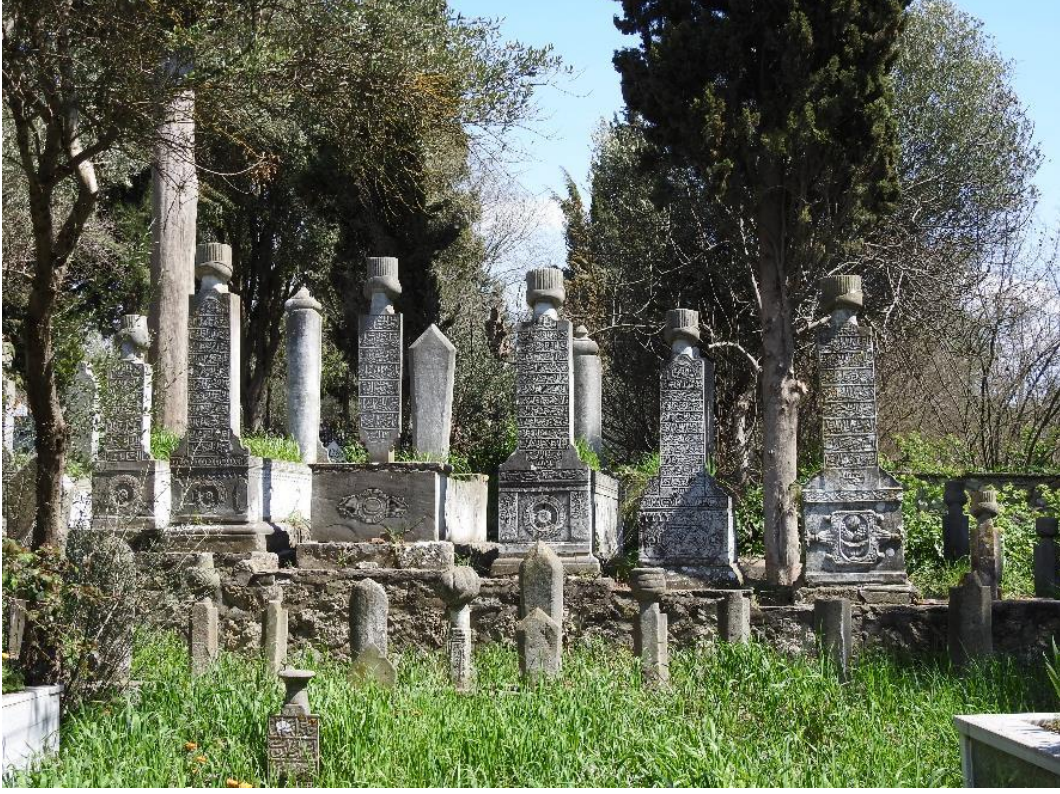
Foto 54: Hüseyin ÜNSAL ve Zehra ÜNSAL
kutsal toprakları ziyaretleri sırasında çekilmiş bir görüntü

Foto 55-56: Hüseyin ÜNSAL'ın ve Zehra ÜNSAL'ın Fadıllı Mezarlığı'ndaki mezar taşlarının görüntüsü (Foto: C. ALYILMAZ)

• Eserle ilgili en büyük ihtimallerden biri de eserin Fadıllı ile komşu olan Gölyazı'dan intikal etmiş olmasıdır.¹⁹ Bölgede yapmış olduğumuz araştırma ve incelemelerde Uluabat Gölü kıyısındaki Gölyazı'da geçmişte okuryazar oranının yüksek olduğunu, seçkin ve saygın ailelerin, âlimlerin burada yaşadıklarını, Fadıllı'daki ailelerle akrabalık ilişkilerinin olduğunu tespit ettik. Gölyazı'da yaşayan birileri tarafından eserin Ahmet ÜNSAL'a hediye edilmiş olması da muhtemeldir.

Foto 57: Gölyazı'daki tarihî mezarlıktan bir görüntü (Foto: C. ALYILMAZ)

Bütün bu ihtimallerle birlikte eserin İpek Yolu'nun merkezi şehirlerinden Bursa'da yazılmış olması, Bursa'ya Kafkasya bölgesinden yapılan göçlerle veya bilim, kültür ve sanat merkezi İstanbul'dan farklı sebeplerle getirilmiş olması da göz önünde bulundurulmalıdır.²⁰ Nitekim Dede Korkut Oğuznameleri'nin dil ve içerik özellikleri eserin Türk kültür coğrafyası içinde yer alan Azerbaycan, Gürcistan (Borçalı, Karayazı, Başgeçit...) ve ülkemizin Doğu Anadolu Bölgesi'yle yakından ilgisi olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bursa'ya belirtilen bölgelerden farklı dönemlerde göçler olmuştur. Eserin Bursa'da bulunuşunun temel sebeplerinden biri de bu olabilir.

¹⁹ Gölyazı'da yaşayan ailelerin büyük bölümünün meyve bahçeleri ve tarlaları Fadıllı'da bulunmaktadır. Fadıllı'nın kurucuları arasında Orhaneli'den gelen ailelerin yanında Gölyazı'dan gelen üç kardeşin de olduğuna dair görüşler mevcuttur.

²⁰ Mustafa CEMİLOĞLU, 1989 yılında Bursa'nın Keles ilçesinin Sorgun köyünde yaptığı derlemelerde Dede Korkut Oğuznameleri'nin kahramanlarından Bamsı Beyrek'in, Bey Böyrek olarak bilindiğini ve bu ad etrafında bir hikâyenin anlatıldığını kaydetmektedir (Cemiloğlu, 1989, s. 47-50). Kendisiyle konu hakkında görüştüğümüz CEMİLOĞLU, anlatıcının hikâyeyi askerde başkalarından öğrenmiş olabileceğini belirtmiştir. Dede Korkut Oğuznameleri'nin Türkiye anlatıları hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Sakaoğlu, 1998.

• Sonuç ve Öneriler:

Dede Korkut Oğuznameleri, Türk dilinin, tarihinin, kültürünün, yaşayış ve inanışının en önemli başvuru eserleri arasında yer almaktadır. Destansı hikâyelerin kaynağı hakkında farklı görüşler ileri sürülmektedir. Bazı bilim insanları eserde yer alan destansı hikâyelerin / Oğuznameler'in konusunun Hunlara ve (Kök)türk Kağanlığı / Türk Kağanlığı Dönemi'ne kadar uzandığını; Oğuzların kendi içlerindeki mücadeleleri anlattığını savunmaktadırlar. Eserdeki bazı Oğuznameler'in kahramanlarının hayat hikâyelerinin Türk Kağanlığı Dönemi'ndeki gerçek kahramanlarla benzerlik göstermesi söz konusu iddiaların temelini oluşturmaktadır²¹

Bugüne kadar Dresden, Vatikan, Ankara, Günbed Nüshaları²² bilinen Dede Korkut Oğuznameleri'nin yeni bir nüshası 2018 yılında Bursa'nın Nilüfer ilçesinin Fadıllı mahallesinde ortaya çıkmıştır. Fadıllı'ya nereden getirildiği bilinmeyen eser, "Değirmenciler" lakabıyla bilinen Fadıllılı ailenin fertlerinden (merhum) Hüseyin ÜNSAL tarafından din görevlisi Mehmet Sait COŞAR'a, ondan da iş adamı, antikacı İbrahim KOCA'ya hediye edilmiş; KOCA da eseri 2018 yılında, Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından yaptırılan ve 2019 yılında hizmete açılan Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesine bağışlamıştır.

Eserin Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesine bağışlanması, burada sergilenmeye başlaması ve 2022 yılında da kamuoyunun ve bilim dünyasının ilgisini çekmiş olması son derece anlamlı ve önemlidir.

Eserin "Giriş" bölümüne ait ilk sayfası (1b) ile "Sonuç" bölümüne ait "ketebe kaydının / tarih kaydının" olduğu sayfası eksiktir. Bunun dışında eser, "Giriş" bölümüne ait özlü sözlerle birlikte Dede Korkut Oğuznameleri'nin birbirlerinden özeldir bağımsız; genelde ise birbiriyle ilgili olan destansı 12 boyunu (12 destansı hikâyeyi) ihtiva etmektedir. Eser, küçük ayrıntılar dışında Dede Korkut Oğuznameleri'nin Dresden nüshasıyla içerik bakımından büyük benzerlikler göstermektedir.

Eserin Bursa Büyükşehir Belediyesi yetkilileri tarafından yüksek çözünürlüklü olarak taranıp tıpkıbasımının hazırlandığı bilinmektedir. Eserle ilgili ayrıntılı bilimsel-akademik çalışmaların yapılabilmesi için eserin "2022 Yılı Türk Dünyası Kültür Başkenti Bursa" faaliyetleri çerçevesinde bir an önce yayımlanması Bursa'nın, Dede Korkut Oğuznameleri'nin Bursa Nüshası'nın ve ülkemizin tanıtımına büyük katkı sağlayacaktır.

Bursa ve çevresinde Selçuklulardan itibaren Türk yaşayış ve inanışının ürünü pek çok mimarlık abidesinin, bilim, kültür, sanat ve edebiyat eserinin yazıldığı bilinmektedir. Bunlarla ilgili geniş kapsamlı bilimsel araştırma ve inceleme projelerinin yapılması, mevcut eserlerin ciddi anlamda koruma altına alınıp²³ albüm ve kataloglarının hazırlanarak çok dilli olarak yayımlanması gerekir.

²¹ Ayrıntılı bilgi için bk. Ercilasun, 2002, Ercilasun, 2019, Gömeç, 2002, Alyılmaz, 2021.

²² Bir kısmı Dede Korkut Oğuznameleri'nin metinlerini de içinde barındıran bugüne kadar birbirinden değerli pek çok kitap, makale ve bildiri yazılmıştır. Söz konusu eserlerin bir kısmına yol gösterici olması bakımından kaynakçada yer verilmiştir.

²³ Bursa'da farklı dönemlerde yazılmış el yazması binlerce eserin olduğu ancak bunların çok azının bilindiği ve koruma altında olduğu inkâr edilmez bir gerçektir. El yazması eserlerin Bursa Büyükşehir Belediyesi Muradiye Kur'an ve El Yazmaları Müzesinde koruma altına alınması ve sergilenmesi hususunda gerekli adımlar bir an önce atılmalıdır.

Kaynaklar:

- Abdulla, K. (2009). *Mifden yazıya ve yaxud gizli Dede Qorqud*. Bakü: Mütercim yay.
- Alyılmaz, C. (2011). Eski Türk mezar geleneği ve Bursa'daki türbeler. *Kaşgar'dan Endülüs'e Türk-İslam Şehirleri Sempozyumları 28-30 Nisan 2011 Bursa Şehrengizi Bir Cihan Devletinin Doğduğu Şehir*, 131-146, Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi yay.
- Alyılmaz, C. (2015). *İpek yolu kavşağının ölümsüzlük eserleri*. Ankara: Atatürk Üniversitesi yay.
- Alyılmaz, C. (2021). *Bilge Tonyukuk yazıtları*. Ankara: TDK yay.
- Alyılmaz, S. (2011). "Akı" - "ahi" sözcükleri ve Bursa'da ahilik. *Kaşgar'dan Endülüs'e Türk-İslam Şehirleri Sempozyumları 28-30 Nisan 2011 Bursa Şehrengizi Bir Cihan Devletinin Doğduğu Şehir*, 197-203, Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi yay.
- Alyılmaz, S. (2011). *Risâle-i Müze-düzluk (inceleme - metin - dizin)*. Ankara: Elik yay.
- Alyılmaz, S. (2015). Dede Korkut kitabındaki bir sözcükten (boy) hareketle "bo, bu, abo, abu..." seslenme öğelerinin yapısı. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(4), 1413-1424.
- Babaarslan, G. (2016). Bir yazma eserler kataloğunda bulunması gereken nitelikler ve Arnavutluk Devlet Arşivleri Osmanlı Yazmalar Kataloğu'nun bu açıdan incelenmesi. *Journal of Turkish Language and Literature*, 2/2, 1-18.
- Babayev, S. (1999). *Nahçıvan'da "Kitabi Dede Qorqud toponimleri*. Bakü: Yeni Neşirler Evi yay.
- Bang, W. ve Rahmeti G. R. (1936). *Oğuz Kağan destanı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi yay.
- Bekki, S. (2015). *Dedem Korkut kitabı bibliyografyası üzerine bir deneme (Türkiye'deki yayınlar 1916-2013)*. Ankara: Berikan yay.
- Bilgin, O. (2013). Yazma. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 43, 369-373.
- Cemiloğlu, M. (1989). *Sorgun köyü halk edebiyatı*. Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Cemşidov, Ş. (yay. Ü. Bulduk). *"Kitâb-i Dede Qorqud"*. Ankara: Kültür Bakanlığı yay.
- Daşdemir, M. (2010). Dedem Korkut kitabı (genel değerlendirme). *TDAY Belleten* 2010/2, 67-90.
- Defne, Z. Ö. (1988). *Dede Korkut hikâyeleri üzerinde edebî sanatlar bakımından bir araştırma*. Ankara: TDK yay.
- Ekici, M. (2019). *Dede Korkut kitabı Türkistan / Türkmen Sahra Nüshası soylamalar ve 13. Boy Salur Kazan'ın yedi başlı ejderhayı öldürmesi*. İstanbul: Ötüken yay.
- Ercilasun, A. B. (2002). Salur Kazan kimdir? *Millî Folklor*, 7/56, 22-33.
- Ercilasun, A. B. (2019). *Nehir destan Oğuzname (Oğuz bitig)*. İstanbul: Dergâh yay.
- Ergin, M. (1991). *Dede Korkut kitabı II indeks - gramer*. Ankara: TDK yay.
- Ergin, M. (1994). *Dede Korkut kitabı I giriş - metin - faksimile*. Ankara: TDK yay.

- Erünsal, İ. E. (2007). Reddâde. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 34, 515. 16-39.
- Genç, İ., Kılıç, A. ve Aksoyak, İ. H. (2014). *Dedem Korkut kitabı han'ım hey I*. Ankara: TOBB yay.
- Gökay, O. Ş. (1973). *Dedem Korkudun kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Gömeç, S. (2002). Destanlarda ve Han-name'de geçen vezirlerin Tonyukuk ile ilgisi olabilir mi? *XIV. Türk Tarih Kongresi (9-13 Eylül) Bildirileri III*, 441-448, Ankara: TTK yay.
- Kaçalın, M. (2017). *Oğuzların diliyle Dedem Korkudun kitabı*. Ankara: TDK yay.
- Kırzioğlu, M. F. (2000). *Dede-Korkut Oğuznâmeleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı yay.
- Köprülü, F. (1984). *Türk Edebiyatı'nda ilk mutassavvıflar*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı yay.
- Özçelik, S. (2016). *Dede Korkut -Dresden nüshası- (metin- dil dizinler) II*. Ankara: TDK yay.
- Özçelik, S. (2021). *Dede Korkut -Günbed yazması- Kazan Bey Oğuznamesi (giriş - inceleme - notlar - metin- dil içi çeviri - dizinler)*. Ankara: TDK yay.
- Özçelik, S. (2022). 2022 yılının bahar müjdesi Dede Korkut'un Bursa yazması. *Türk Dili*, 71(844), 16-29.
- Özen, M. E. (1985). *Yazma kitap sanatları sözlüğü*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi yay.
- Reşideddin. (2003). *Oğuzname*. (yay. İ. M. Osmanlı), Bakü: Azerbaycan Millî Ensiklopediyesi Neşriyyat-Poliqrafiya Birliyi yay.
- Rossi, E. (1951). "Il Kitab - ı Dede Qorqut", *Racconti epico-cavallereschi dei Turchi Oğuz Tradotti e annotati con "Facsimile" del Ms. Vat. Turco 102*. Vatikan.
- Sakaoğlu, S. (1998). *Dede Korkut incelemeler - derlemeler - aktarmalar I-II*. Konya: Selçuk Üniversitesi yay.
- Sertkaya, O. F. (2006). *Dede Korkut kitabı Dresden nüshasının "giriş" bölümü*. İstanbul: Ötüken yay.
- Şahin, H. (2019). Dede Korkut Kitabı'nda "vefa" değeri. *Dünya Kültür Mirası Dede Korkut Uluslararası Sempozyum (25-27 Nisan 2019 / Bayburt) Bildiri Kitabı*. 129-148, (ed. F. Güzel ve T. Kabak), Bayburt: Bayburt Üniversitesi yay.
- Şahin, M. (2016). *Bursa ve ilçeleri arkeolojik kültür envanteri II Nilüfer ilçesi I. kitap*. Bursa: Nilüfer Belediyesi yay.
- Tezcan, S. (2001). *Dede Korkut Oğuznâmeleri üzerine notlar*. İstanbul: Yapı Kredi yay.
- Tezcan, S. ve Boeschoten, H. (2001). *Dede Korkut Oğuznâmeleri*. İstanbul: Yapı Kredi yay.
- Tulum, M. ve Tulum, M. M. (2016). *Dede Korkut Oğuznameler Oğuz beylerinin hikâyeleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- Ulutaş, O. ve Sevim, S. (2021). Fadıllı. *Nilüfer'in hikâyesi II*, 176-195, Bursa: Nilüfer Belediyesi yay.

Extended Abstract

Writers and poets immortalize both their names and the names of the nations they came from by writing original works by using their minds, talents, knowledge gained in different ways, knowledge, and experience. What makes them different and privileged is undoubtedly that they benefited from the knowledge and cultural values of the nations they came from. The fame of these writers, poets, and their works go beyond the nations they belong to and reach the universal dimension. Sometimes the names of their owners are forgotten. Although the real name of the poet, the real name of the writer of the Dede Qorqud Oghuznamas, the place where he was born, and the century he lived are not known, the work, which is named after him, has become known and recognized all over the world today.

A new manuscript of Dede Qorqud Oghuznamas, whose Vatican, Dresden, Ankara, and Günbed manuscripts are known to date, appeared in the Fadıllı neighborhood of the Nilüfer district of Bursa in 2018. The work was gifted to Mehmet Sait COŞAR, the imam of the Fadıllı neighborhood mosque, by Hüseyin ÜNSAL (deceased) from the Fadıllı district. Mehmet Sait COŞAR presents the work to the antique collector, antique dealer, and businessman İbrahim KOCA in the same year. İbrahim KOCA donates the work to the Muradiye Quran and Manuscripts Museum, which was opened by Bursa Metropolitan Municipality in the same year.

İbrahim KOCA stated that he acquired the work because of his interest in the Turkish language, history, and cultural values. He also stated that he donated the work to the Muradiye Quran and Manuscripts Museum opened by Bursa Metropolitan Municipality for the benefit of everyone.

In February 2022, Prof. Dr. Ersen ERSOY informed scientist about the work which had been exhibited in the Muradiye Quran and Manuscripts Museum since 2019. He had also been informed about the work by Engineer Mehmet YAYLA, who is interested in historical monuments. However, ERSOY has not seen the original work so far; he made explanations based on the PDF sent him by the Bursa Metropolitan Municipality. (When the public showed great interest, a high-resolution PDF of the work was made by the authorities of the Bursa Metropolitan Municipality and the work was made ready for printing.)

Prof. Dr. Saadettin ÖZÇELİK wrote an introductory article about the work in TDK Türk Dili journal in 2022. The article written by ÖZÇELİK is mainly based on the images and information provided by Cengiz ALYILMAZ and Ersen ERSOY. The first scientific research and examination of the work were carried out by Cengiz ALYILMAZ and Semra ALYILMAZ.

The work we call the Bursa Manuscript of the Dede Korkut Oghuznamas is still preserved in the mentioned museum. The manuscript is very similar to the Dresden manuscript. The work, which is of great importance to the Turkish world, consists of 238 pages. Pages are not numbered. Each page of the work has 13 lines. The beginning and the end of the work are missing. Therefore, there is no historical record at the end of the work. For this reason, it is not known when the work was written and who wrote it. The areas written on the pages in the work are framed. There is no ornamental element in the work. The work is seriously worn and has lost its moisture content. It is not known where the work was written and where and how it reached Fadıllı. It is not known how the work was obtained by (deceased) Ahmet ÜNSAL, who was a mill and bus operator. The work was probably written in the center of Bursa or Istanbul.

According to the information obtained, the facsimile of the work will be published in the digital environment by the Bursa Metropolitan Municipality at the end of 2022 within the framework of the activities of the Cultural Capital of the Turkish World.

